

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

12^E JAARGANG

WOENSDAG 6 APRIL 1927

No. 588

INHOUD.

DE INTERNATIONALE KAMER VAN KOOPHANDEL EN DE ECONOMISCHE CONFERENTIE door <i>Jan Schilthuis</i>	Blz. 308
Beleggingsmogelijkheid voor de gelden der Rijksfondsen door <i>J. J. Korndorffer</i>	310
Is een Middenstandsbankbedrijf noodig? door <i>Mr. Dr. W. M. Westerman</i> met naschrift door <i>Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart</i>	313
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De McFadden Act door <i>Dr. F. H. Repelius</i>	316
De mogelijkheden van steunverlening bij werkloosheid door <i>F. von Koch</i>	317
AANTEKENINGEN:	
Lithauen.....	318
Massaproductie en hooge loonen in de Vereenigde Staten en Europa.....	318
Naar aanleiding van de Jaarrede van den Voorzitter der Nederlandsche Reedersvereeniging.....	319
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.....	319
MAANDWIJFERS:	
Statistisch Overzicht van den economischen toestand van Nederland.....	321
Giro-kantoor der Gemeente Amsterdam.....	322
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.....	322—330
Geldkoersen. Bankstaten. Goederenhandel.	
Wisselkoersen. Effectenbeurzen. Verkeerswezen.	

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Algemeen Secretaris: *Mr. Q. J. Terpstra*.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. E. Moresco; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Rëbbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: *Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart*.Secretariaat: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.*

Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—, Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 6729.*

5 APRIL 1927.

In verband met de maandswisseling was de geldmarkt deze week zeer vast. Particulier disconto was vrijwel alleen voor 3½ pCt. te plaatsen, terwijl de prolongatierente bijna zonder uitzondering 3½ pCt. noteerde. Ook het aanbod van callgeld was sterk ingekrompen, zoodat vooral op den ultimo een belangrijk hogere rente betaald werd dan de vorige weken.

* * *

Op de balans van De Nederlandsche Bank trekt een opmerkelijke verandering in den stand van de rekening van 's Rijks schatkist de aandacht. Terwijl de Staat, voor zoover uit de weekstaten valt op te merken, sedert medio December jl. voortdurend een tegoed

bij de Bank bezat, welk tegoed over de laatste balans nog nagenoeg f 30 miljoen beliep, blijkt de centrale credietinstelling in de afgelopen week weer crediteur van het Rijk te zijn geworden en wel voor een bedrag van per saldo f 12,2 miljoen. De verandering is, blijkbaar in hoofdzaak het gevolg van de belangrijke eischen, die de aflossing van het op 1 April jl. vervallend schatkistpapier aan 's Rijks schatkist heeft gesteld.

Voor het overige geeft de weekstaat weinig veranderingen van beteekenis te zien. Het hoofd binnenlandsche wissels klom met f 2,5 miljoen. De beelingen stegen met f 1,2 miljoen. De goudvoorraad vertoont een vermeerdering van f 500.000, het zilver daalde met f 600.000. De post papier op het buitenland blijkt met f 100.000 te zijn toegenomen, terwijl de diverse rekeningen op de actiefzijde der balans zich f 2,2 miljoen lager stelden.

De biljettencirculatie vermeerderde met f 37,2 miljoen. De rekening-courantsaldi van anderen stegen met f 6,3 miljoen. Het beschikbaar metaalsaldo geeft een daling van f 2,7 miljoen te zien. Het dekkingspercentage bedraagt niet ten volle 53.

* * *

De stemming voor Ponden en Dollars was zeer vast; de koersen bewogen zich de geheele week zeer dicht in de nabijheid van het goudpunt van uitvoer. Ponden schommelden tusschen 12,13¼ en 12,14½ en Dollars noteerden 2,49¹⁵/₁₆ à 2,50, welke laatste koers, door de belangrijke verlaging der vrachttarieven van de Engelsche en Fransche reederijen, reeds de mogelijkheid van verzending zeer dicht benadert. Marken, Belgas, Zwitsersche en Fransche Franken en Kronen vrijwel zonder beweging. Milaan was zeer vast, de koers steeg van 11,47 tot 11,85. Oslo zonder verandering; maar Spanje zeer onregelmatig. Vaste en flauwe stemmingen wisselden herhaaldelijk; het slot was een flinke daling op ongunstige berichten over Marokko. De plotselinge groote belangstelling voor Lei ging weder geheel verloren. Aanvankelijk liep de koers nog verder op, voor 1,75 werd afgedaan, maar aan het einde der week was weder voor 1,50 verkrijgbaar.

LONDEN, 4 APRIL 1927.

De laatste dagen van de vorige maand werden gekenmerkt door de gebruikelijke levendige vraag naar geld, terwijl een flink bedrag van de Bank van Engeland geleend werd voor een week à 5½ pCt.

In de nieuwe maand werd geld gemakkelijk, maar de betaling van ruim 20 miljoen op Woensdag a.s. op de nieuwe 4 pCt. Conversie Loan zal, vreest men, het marktsaldo ongunstig beïnvloeden.

Disconto bleef onveranderd op 4⁵/₁₆—¾ met een eenigszins zwakkeren ondertoon. De omzet in wissels is echter nog steeds gering.

In vreemde valuta's waren peseta's heden zwakker op de ongunstige berichten uit Marokko.

DE INTERNATIONALE KAMER VAN KOOPHANDEL EN DE ECONOMISCHE CONFERENTIE.

In het nummer der E.-S. B. van 24 November heeft Mr. C. W. Ritter een beknopte beschrijving gegeven van het rapport over handelsbelemmeringen, dat door de Internationale Kamer van Koophandel overhandigd was aan het voorbereidend Comité voor de Economische Conferentie van den Volkenbond. Nu binnenkort de Economische Conferentie te Genève zal worden geopend en met eenige spanning wordt uitgezien naar de middelen, die daar zullen worden aanbevolen ter genezing van Europa's weinig fleurigen economischen toestand mag nog wel eens nader worden ingegaan op de nationale meeningsuitingen, die tot grondslag hebben gediend van bedoeld rapport, dat aan de Voorbereidende Commissie voor de Economische Conferentie is overhandigd en door deze aan de leden der Conferentie ter ernstige bestudeering aanbevolen. Van de nationale organisaties der Internationale Kamer van Koophandel hebben vele gehoor gegeven aan het verzoek om aan de daarvoor ingestelde centrale commissie een rapport uit te brengen over de nadeelen, die handel, industrie en verkeer in de betrokken landen ondervinden van belemmeringen, welke zij op hun weg ontmoeten. Slechts enkele der nationale organisaties hebben in haar rapport de wegen aangegeven, welke naar de meening dier organisaties tot verbetering zouden kunnen leiden, doch in alle wordt geklaagd over de zeer ernstige schade, welke het bedrijfsleven ondervindt van de moeilijkheden, die door de verschillende staten aan het internationale ruilverkeer worden berokkend en de belemmering, welke economische ontwikkeling en herstel der nationale welvaart daarvan ondervinden. Het is merkwaardig, hoe vooraanstaande kooplieden, industrielen, bankiers en kenners van de economische en commercieele verhoudingen in al die landen het eens zijn omtrent de funeste gevolgen van de vele belemmeringen, die het internationale ruilverkeer tegenwoordig ondervindt, terwijl toch al hun regeeringen steeds voortgaan met de maatregelen, welke ten doel hebben de nationale markten te reserveeren voor den binnenlandschen producent en handelaar en het buitenlandsche product te weren. In alle rapporten uit Europeesche landen wordt er op gewezen, dat de voortdurende verhooging der tolmuren en het hooge peil, waarop voor vele landen de invoerrechten zijn aangeland, zich evenzeer als belemmeringen laten gevoelen als de omslachtige douaneformaliteiten, in- en uitvoerverboden of -beperkingen, voortdurende verandering en plotselinge invoering van verhoogingen der invoerrechten, bezwaren verbonden aan de nomenclatuur der tariefwetten, bevoorrechtiging der nationale scheepvaart enz., welke gewoonlijk meer speciaal met den naam handelsbelemmeringen worden aangeduid. Ook de toename sedert den oorlog van het aantal der door tolgrenzen afgesloten dikwijls zeer beperkte gebieden in Europa wordt algemeen gevoeld als een achteruitgang in vergelijking met de jaren van vóór den oorlog. En zeker is het geen toeval, dat het juist Oostenrijk en Tsjecho-Slowakije zijn, die in hun rapporten uitvoerig stilstaan bij die na-oorlogse vorming van nieuwe staten, welke in het gedurende den oorlog gevoelde gebrek aan goederen, voor welker aanvoer men voorheen van het buitenland afhankelijk was geweest, in beveiliging van den wisselkoers door middel van het reguleeren van in- en uitvoer, in de dikwijls nationalistische zucht tot bevoordeeling der eigen productie, aanleiding vonden tot het oprichten van hooge tariefmuren. Beide staten zijn zich blijkbaar terdege bewust van de nadeelen, welke het uiteenvallen van het groote tolgebied der Oostenrijksch-Hongaarsche monarchie hun hebben gebracht. Het is dan ook wel een groote verandering om van een onderdeel van zulk een veelzijdig gebied, waarvan de economisch, en

cultureel sterk uiteenlopende deelen vrijelijk hun producten konden ruilen en die elkaar daarbij veelal aanvulden, plotseling te worden teruggebracht tot een klein eenzijdig productiegebied. Afzet van de producten der Boheemsche en Oostenrijksche nijverheid was voor een aanzienlijk gedeelte mogelijk naar andere overwegend agrarische deelen der monarchie, welke voor hun producten van landbouw en veeteelt eveneens koopkrachtige markten vonden binnen hetzelfde tolgebied. De verschillende deelen, waarin de vroegere Donau-monarchie is uiteengevallen, gevoelen nu eerst recht, in welke gunstige positie zij vroeger als onderdeel van dat veelzijdige tolgebied hebben verkeernd en het zal dan ook wel daarmede verband houden, dat in het rapport van de Oostenrijksche organisatie der Internationale Kamer van Koophandel middelen worden aangegeven voor de vorming van een Europeesche tolunie, aanvankelijk misschien beperkt tot een aantal Midden-Europeesche staten om zich later geleidelijk verder over ons werelddeel uit te breiden. Niet slechts het gebied, waarover die unie zich zou uitstrekken, doch ook de maatregelen tot vrijmaking van het internationale ruilverkeer, welke de gezamenlijke staten zouden nemen, zouden volgens het Oostenrijksche denkbeeld zich slechts geleidelijk bewegen in de richting eener werkelijke tolunie. Als eersten stap denkt men zich de gezamenlijke ratificatie der Volkenbondsconventie van 3 November 1923 omtrent de vereenvoudiging der Douaneformaliteiten. Er wordt op gewezen, dat deze conventie de eerste poging is om uitvoering te geven aan art. 23^e van het volkenbondsverdrag, volgens hetwelk de leden van den Volkenbond de noodige maatregelen zullen nemen om aan den handel van alle bij den Bond aangesloten staten een billijke behandeling te verzekeren.

Als volgende schrede op den weg naar een internationale tolunie ware uitvoering te geven aan een reeds door den Volkenbond samengesteld project voor een conventie ter wering van in- en uitvoerverboden of -beperkingen. Eerst daarna zou men zich bezighouden met de vraagstukken, welke vroeger bij handelsverdragen werden geregeld doch welke oplossing nu op zich laat wachten, nadat door en na den oorlog vele handelsverdragen zijn opgezegd en een nieuw stelsel van zulke verdragen, dat zou kunnen bijdragen tot het wegnemen van vele belemmeringen van handel en verkeer, slechts zeer langzaam tot stand komt. Het zou zeker een gróote stap vooruit zijn, indien in dat gemis kon worden voorzien door een algemeen handelsverdrag in den vorm eener Volkenbondsconventie, mits deze dan ook door een voldoende aantal staten kan worden aangevaard. Als vanzelf zou op deze wijze de weg worden geëffend naar een Europeesche tolunie, die zich ten slotte ook zou kunnen bezighouden met geleidelijke verlaging der tariefmuren, opdat deze hun tegenwoordig karakter van handelsbelemmeringen zouden verliezen. Meer algemeene toepassing van het beginsel der meestbegunstiging wordt in het Oostenrijksche rapport dringend aanbevolen als een zeer noodzakelijke maatregel ter verbetering van het internationale ruilverkeer en ook in andere rapporten wordt gewezen op de betreuenswaardige omstandigheid, dat niet slechts dit beginsel tegenwoordig veelal wordt verlaten, doch dat bovendien in verschillende gevallen, waarin het in naam wordt toegepast, inderdaad zijn heilvolle werking wordt belemmerd door verdoorgevoerde differentiatie in het tarief, zooals verschillende landen, waarbij ook Nederland, ondervonden hebben in de verdragen, die zij in de laatste jaren met Duitschland hebben gesloten, of door uitzonderingsbepalingen van verschillende aard.

Het denkbeeld eener Europeesche tolunie heeft ook buiten de aan de Internationale Kamer van Koophandel uitgebrachte nationale rapporten den laatsten tijd veel aandacht getrokken en al vindt men het als zoodanig niet op de agenda der Economische Conferentie, zoo wordt toch veelal betoogd, dat maatregelen welke

uit deze conferentie mochten voortvloeien, ook bij het streven naar zulk een tolone op hun plaats zouden zijn.

Het Tsjecho-Slowaaksche rapport bevat geen denkbeelden, welke overeenstemming vertoonen met de zoeven beschreven Oostenrijksche, doch ook daarin komt tot uiting, hoezeer men het verdwijnen van het vroegere Oostenrijksch-Hongaarsche tolgebied (niet de monarchie) als verlies gevoelt. De noodzakelijkheid voor Tsjecho-Slowakije om zich in te leven in den geheel nieuwen toestand, om markten te vinden voor den afzet van de producten zijner industrie en om na de ervaringen van den oorlog met als gevolg het gebrek aan vele levensbehoeften voor de bevolking niet al te zeer afhankelijk te zijn van aanvoer van buiten, wordt aangevoerd als verklaring voor de handelspolitiek en de tariefmuren, die ook dit land op zijn grenzen heeft opgericht ten nadeele van het internationaal ruilverkeer. Dat ook in Tsjecho-Slowakije de nadeelen, welke die handelspolitiek met zich brengt, wel worden ingezien, valt uit dit rapport gemakkelijk te onderkennen.

Merkwaardig is het, dat in vele der uitgebrachte rapporten gewezen wordt op de voor het geheele internationale ruilverkeer nadeelige gevolgen van eenvoudige tarieven, welke in telkens meer Europeesche landen worden ingevoerd en waarvan het hoogere autonome tarief zoogenaamd slechts bestemd is om bij handelsverdrag te worden verlaagd op het in de tariefwet opgenomen minimum. Geconstateerd wordt, dat in de eerste plaats dat hoogere tarief dan toch maar, zoolang geen handelsverdrag is gesloten, hetgeen bij het langzame stadium, waarin de onderhandelingen plegen plaats te vinden, dikwijls lang op zich laat wachten, geruimen tijd op het meerendeel der staten, waarmede handelsbetrekkingen worden onderhouden, wordt toegepast. Verder geeft eerst de verhooging, daarna de eventueele verlaging, aanleiding tot onzekerheid en tot voortdurende wijzigingen, waaronder de handel lijdt en bovendien heeft de ondervinding geleerd, dat verlaging tot het minimum zelden voorkomt en zelfs dikwijls het autonome tarief definitief blijft gehandhaafd. Daarbij komt, dat bij gebreke van de meestbegunstigings-clausule of volledige toepassing daarvan verlagingen telkens slechts op de handelsbetrekkingen met een enkel land betrekking hebben. Dit leidt tot sterk uiteenlopende tarieven voor hetzelfde artikel naarmate dit uit verschillende landen afkomstig is, met als gevolg steeds verdere uitbreiding van het stelsel der certificaten van oorsprong en de lasten, welke die voor het geheele bedrijfsleven met zich brengen.

In het Engelsche rapport wordt in den geest van het bekende manifest van bankiers en kooplieden uit October 1926 gewezen op de groote waarde, welke een onbelemmerd internationaal ruilverkeer heeft voor de wereld en speciaal voor Europa:

„De waarheid, dat de landen op het gebied van productie en verbruik in steeds toenemende mate van elkaar afhankelijk zijn schijnt nog altijd niet voldoende te worden begrepen. Geen enkel land kan den handel met zijn bureu uitsluiten zonder zijn eigen economische structuur te treffen, doch tegenwoordig worden de internationale handelsbetrekkingen bemoeilijkt door oneconomische belemmeringen.”

Met die woorden wordt geen kritiek bedoeld op de bescherming der nationale markten, die dan ook in een Engelsch rapport nauwelijks op haar plaats zou zijn, nu met instemming der bevolking de Engelsche handelspolitiek zich reeds sedert enigen tijd zoozeer ten doel stelt om op de markten der verschillende deelen van het Britsche Imperium aan de Britsche producten een bevoorrechte positie te verzekeren. Men wenscht er slechts op te wijzen, dat de internationale handel op zichzelf voordeelen voor de gemeenschap met zich brengt en niet zonder gevaar onderdrukt kan worden, zooals tegenwoordig in Europa maar al te zeer geschiedt. Het ligt voor de hand, dat in de Duit-

sche beantwoording van de vragen der Internationale Kamer van Koophandel nog speciaal gewezen wordt op de belemmering welke de delging der door den oorlog ontstane schulden ondervindt van de bemoeilijking van het ruilverkeer, dat ten slotte de eenige weg is, langs welke die betalingen kunnen plaats vinden.

Zijn dus de Europeesche rapporten vrij eensgezind in hun wensch naar het uit den weg ruimen van vele der hindernissen, welke de internationale goederenruil tegenwoordig ondervindt, al zal verschil van belangen gedetailleerde vaststelling der te nemen maatregelen wel zeer bezwaarlijk maken, het rapport uit de Vereenigde Staten van Amerika geeft op vele punten van afwijkende opvattingen blijk. Ook daar wijst men op de toename der kleine sterk afgesloten tolgebieden, die na den oorlog in Europa zijn ontstaan en op de toename der moeilijkheden, die den handel daar in den weg worden gelegd en speciaal wordt van Amerikaansche zijde gewezen op het voorbeeld der Vereenigde Staten, die zich hebben gemaakt tot een zeer uitgebreid gebied, waarbinnen de handel geen enkele belemmering ondervindt. Tegenover het verdeelde Europa wordt dus de in hooge mate een economische eenheid vormende Unie gesteld, wat als aansporing tot het vormen eener Europeesche tolunie kan dienen. In denzelfden geest reageerde indertijd Minister Hoover op meergenoemd manifest van October 1926. Dat men ook verder voor de Economische Conferentie niet te veel van de medewerking der Vereenigde Staten moet verwachten, mag misschien wel worden opgemaakt uit de nadrukkelijke verklaring, dat aan iederen staat ten volle het recht dient te worden gelaten om te beslissen over de wijze, waarop hij toegang wenscht te verleen aan buitenlandsche goederen en buitenlandsch kapitaal. Speciaal voor de Vereenigde Staten wordt dan nog betoogd, dat men daar op dit punt niet te vrijgevig kan zijn, omdat anders het hooge welvaartspeil der bevolking niet kan worden gehandhaafd. Ook vindt men in het Amerikaansche antwoord niet de erkenning der in de meeste der Europeesche rapporten (Nederland, Frankrijk, Zwitserland, Italië, België spreken daarover uitvoerig) te berde gebrachte bezwaren tegen de als sanitaire maatregelen aangekondigde beperking van den invoer van veel producten van landbouw en veeteelt. Slechts de klachten over het bekende optreden in Europa van Amerikaansche douane-ambtenaren vindt eenigen weerklank, doch overigens bepaalt men zich van Amerikaansche zijde tot een uitvoerige opsomming der minder belangrijke belemmeringen, welke ook in Europa overal als hinderlijk worden gesignaleerd, zooals plotselinge invoering van tariefverhogingen, de uiteenlopende nomenclatuur der tariefwetten, de verschillen in de vaststelling der waarde, die als basis voor de berekening van het te betalen bedrag aan invoerrecht wordt gebruikt, pasvisa enz. Sterk keert zich echter het Amerikaansche rapport tegen uitvoerrechten op en beperking van uitvoer en productie van grondstoffen. Daar wordt de overigens in de handelspolitiek der Vereenigde Staten tegenover andere landen nauwelijks in acht genomen stelling verkondigd, dat zulke inmenging van den staat een onrechtvaardigheid is, omdat zij het den verbruikers onmogelijk maakt om te profiteeren van de vrije prijsvorming, die het gevolg is van een stijgende productie. De Amerikaansche organisatie der Internationale Kamer van Koophandel is van oordeel, dat een staat het recht heeft regelend in te grijpen in productie en ruilverkeer, wanneer het gaat om het herstel van nationale economische moeilijkheden, waarbij slechts op den burger van het eigen land lasten worden gelegd, doch dat maatregelen, die in de eerste plaats buitenlandsche verbruikers der grondstoffen treffen, niet te rechtvaardigen zijn. Men heeft hier klaarblijkelijk niet in de laatste plaats het oog op de Engelsche restrictie der rubberproductie in Malakka, doch bij deze Amerikaansche redeneering komt al gauw de gedachte op, dat hier met twee maten wordt ge-

meten. Vooral is dat het geval, wanneer men bedenkt, dat bescherming der binnenlandsche markt, wanneer dat op de in Amerika toegepaste wijze geschiedt, lang niet altijd uitsluitend den eigen burger treft, doch wel degelijk ook den buitenlander de mogelijkheid ontneemt om te profiteeren van de afzetmogelijkheden der voor hem afgesloten markten.

De rapporten, die door de nationale organisaties der Internationale Kamer van Koophandel zijn uitgebracht, en die de basis hebben gevormd voor het door die Kamer te Genève overhandigde memorandum, bevatten vele belangwekkende opmerkingen, waarvan ik op enkele nader ben ingegaan. Tevens is daarin een zeer volledige opsomming te vinden van de veelvoortige belemmeringen, die het internationale ruilverkeer tegenwoordig ondervindt. Het Nederlandsche rapport bepaalt zich vrijwel geheel tot een vermelding van alle internationale moeilijkheden van dien aard, welke het Nederlandsche bedrijfsleven ondervindt en ontleent daaraan zeker een niet te ontkennen waarde. De Commissie van Voorbereiding voor de Economische Conferentie heeft het memorandum der Internationale Kamer ter bestudeering aanbevolen aan de leden der Conferentie en zeer zeker zal deze laatste de gemeenschap een grooten dienst bewijzen, indien haar werkzaamheden kunnen leiden tot het wegnemen van eenige der ergste en algemeen erkende moeilijkheden, waarmede zij dan misschien de eerste schrede kan zetten op den weg naar verdere vrijmaking van het internationale ruilverkeer.

JAN SCHILTHUIS.

BELEGGINGSMOGELIJKHEID VOOR DE GELDEN DER RIJKSFONDSEN.

In No. 581 van dit tijdschrift, dd. 16 Februari jl., kwam een artikeltje voor omtrent de consequenties van een eventueel in de Schatkist storten van de voor belegging bestemde gelden van het door de Rijkverzekeringsbank beheerde Invaliditeitsfonds. Beschouwingen, die in den laatsten tijd gepubliceerd werden, geven aanleiding wat dieper op het beleggingsonderwerp in te gaan.

In bedoeld stuk werd betoogd, dat de tot zekeré hoogte voor de hand liggende oplossing, n.l. de gelden der R.V.B. in de Schatkist te storten en te bezigen voor het bestrijden van buitengewone uitgaven en voor schulddelging, bijzonder kostbaar zou zijn, een storenden invloed op de beleggingsmarkt zou hebben, een onsolied financieel beheer der staatsfinanciën in de hand zou werken en op den duur, uit gebrek aan te amortiseeren materiaal, practisch niet doorvoerbaar zou zijn. Mede werd betoogd, dat de, van den bedoelden maatregel verwachte, voordeelen op andere wijze te verkrijgen zouden zijn. Die conclusiën leidden ertoe de, door de werkgevers opgebrachte verzekeringspremiën te doen beleggen, zooals tot nu toe plaats vond.

Men vernceemt echter herhaaldelijk twijfel, aangaande de mogelijkheid van op den duur een geschikt beleggingsveld te vinden. De verwachting, waarom de kapitaalbehoefte van ons land in de toekomst niet voldoende zouden zijn om den kapitaal aanwas op te nemen, vindt men intusschen nooit gemotiveerd. Nog niet lang geleden vormde juist het tegenovergestelde, n.l. de veronderstelde, onvoldoende kapitaalvorming, een voorwerp van ernstige zorg en nóg is die zorg niet verdwenen.

Wat den invloed van de Rijksfondsen op de beleggingsmarkt betreft, bestaat m.i., wanneer het gaat om het beleggen van gelijke bedragen, geen aanleiding om dien invloed hooger te stellen dan dien van particuliere beleggers. Daar echter aangenomen kan worden, dat het bestaan der rijksfondsen in meerdere mate tot kapitaalvorming leidt, dan zonder die fondsen het geval zou zijn, zou een invloed als bedoeld niet verwonderlijk zijn. Dat ware dan echter gevolg van een gelukkige omstandigheid, n.l. toeneming van het nationaal vermogen.

Een toeneming van het nationaal vermogen — d.w.z. toeneming van kapitaal aanbod of van beleggingsvraag — in hoogere mate dan de kapitaalvraag, zal een natuurlijke daling van den, rentestand veroorzaken. Die daling lokt nieuwe vraag uit, omdat zij mogelijk maakt, wat, voorheen bij hoogere rente, niet mogelijk of onvoldoende loonend was. Ook de Overheid zal in dergelijke omstandigheden op ruimere schaal een beroep op de kapitaalmarkt doen en, zonder bezwaar, ook kunnen doen. Is de nieuw opgewekte vraag niet voldoende, is in het eigen land niet op loonende wijze plaatsing voor het nieuwe kapitaal te vinden, dan zal het afvloeien naar het buitenland, (en naar de overzeesche bezittingen), indien dat betere beleggingsmogelijkheden biedt. Tot nu toe werd het voor een land geen schrikbeeld geacht, als de aanwas van kapitaal zóó groot was, dat de wenschelijkheid ontstond een deel ervan in het buitenland te leggen. Een dergelijke toestand kan zelfs bijdragen tot versterking van de economische positie van een land.

Het onderwerp doet zich anders voor, wanneer gelden naar het buitenland zouden vloeien, niet als gevolg van te snellen aanwas van kapitaal, maar van, het bedrijfsleven belemmerende, omstandigheden in het eigen land. Dat staat echter buiten het nu behandelde onderwerp, n.l. veronderstelde beleggingsmogelijkheden, als gevolg van toenemende beleggingsvraag bij overigens gelijk blijvende omstandigheden.

Voor zoover onnatuurlijke daling van den rentestand mocht intreden als gevolg van minder gelukkig beleggingsbeleid, — bijv. het, bij beperkt aanbod, voortdurend verrichten van zeer groote aankopen ter beurze, wanneer buiten de beurs in voldoende mate goede beleggingsgelegenheid aanwezig zou zijn, — dan is dat m.i. een fout, die echter niet onvermijdelijk is.

Zal dus in perioden van normalen bloei van het bedrijfsleven met normale kapitaalvraag, de belegging door de rijksfondsen geen moeilijkheid behoeven op te leveren, in tijden van malaise, van weinig kapitaalvraag, maar ook van weinig kapitaalvorming, zou misschien de toestand anders kunnen worden. Ook dan lijkt mij echter bezorgdheid misplaatst; de beleggingsvraag van particulieren vermindert n.l. in een dergelijke periode, er ontstaat juist een tendentie geld los te maken, de ervaring o.a. van enkele jaren geleden geeft daarvoor een aanwijzing. Het opnemen van dat aanbod door de rijksfondsen komt dan ten bate van beide partijen. Het ter beurze genoteerd beleggingsmateriaal vormt, ook zonder de bijna 3 milliard dragende staatsschuld, een ruim beleggingsreservoir. Aan gemeentelijke en provinciale obligatiën staat een bedrag uit niet ver van een milliard nominaal, (beleggingsgids van Jan Kalf & Co.), het totaal van de schuld van provinciën en gemeenten is echter veel grooter. Obligatiën, ten laste van Oost- en West-Indië, en gemeenten en gewesten aldaar, vindt men eveneens genoteerd tot een bedrag van ongeveer een milliard nominaal, en obligatiën ten laste van Nederl.- en Ned.-Ind. spoorwegen tot een bedrag van ca. 600 miljoen. Ook bieden hier te lande hypotheeken en pandbrieven een ruim beleggingsgebied. Al dat beleggingsmateriaal is van denzelfden aard, als dat, waarin elke oude dame gaarne haar vermogen belegt.

Nog zou mogelijk een toestand verondersteld kunnen worden van algemeene en ernstige depressie van zeer langdurigen aard met chronische verstoring van het geheele bedrijfsleven, een periode waarin ook de kapitaalbehoefte van de Overheid gering zouden zijn. Het zou dan misschien denkbaar worden, dat de vermogensvorming bij de rijksfondsen, evenals die van andere beheerders van spaargelden, voor een deel slechts door verschuiving van bezit zou kunnen geschieden, m.a.w. door overgang van reeds aanwezige beleggingen uit handen van particulieren naar de rijksfondsen. De Wetgever zal echter vermoedelijk beoogd hebben in de periode, waarin de werkkraft der

werknemers aan de maatschappelijke productie ten goede komt, een deel van het surplus der jaarlijksche productie voor de latere behoeften der werknemers af te zonderen; van een dergelijk surplus in belangrijke omvang zal intusschen in een toestand van chronische malaise wel geen sprake zijn. Mogelijk zou blijken, dat de maatschappelijke productie niet voldoende zou zijn om de bevolging in staat te stellen op denzelfden voet voort te leven en tevens in voldoende mate geld op zijde te leggen voor den ouden dag en op dit laatste komt de invaliditeitsverzekering en ook de zorg voor de toekomstige pensioenen neer.

De moeilijkheden zullen dan geen beleggingsmoeilijkheden zijn, doch het is het economisch verval van het Land, dat dan zorg baart. Een dergelijke tijd zal maatregelen vereischen met de tijdsomstandigheden in overeenstemming. Met een dergelijken veronderstelden toestand is nu bezwaarlijk rekening te houden, evenmin als bij de inrichting van andere staatsdiensten. Het ligt intusschen niet voor de hand te veronderstellen, dat dan de zorg voor den ouden dag op den achtergrond zou moeten treden; in een periode van economisch verval is spaarzaamheid zeker niet minder vereischt dan in normale omstandigheden.

Er bestaat weleens neiging ook voor het tegenwoordige de bezwaren, aan de belegging verbonden, te overdrijven; als een schrikbeeld wordt wel naar voren gebracht, dat de te beleggen gelden voor een groot deel ondergebracht zouden moeten worden bij gemeenten. In dit verband is misschien een enkele opmerking niet misplaatst, n.l. dat m.i. de ervaring tot nu toe niet tot bezorgdheid behoefde te leiden, wat het beleggingsmateriaal betreft (of de beleggingsprocedure bij alle rijksfondsen doelmatig is ingericht, staat hier buiten). Bij de Rijks Verz. B. bijv. werd sedert begin 1922, in 5 jaren tijd dus, tot een totaal bedrag van slechts 13½ miljoen leeningen gesloten met gemeenten en provinciën, of met garantie van gemeenten en provinciën, daarbij begrepen leeningen ten bate van de volksgezondheid, — volkshuisvesting, drinkwatervoorziening te platten lande, t.b.c. verpleging, enz. — en al die leeningen, op 2 miljoen na, die voor sanatoria en ziekenhuizen geleend werden, likwideeren zich zelf uit de opbrengsten van het voor de geleende gelden aanschafte bezit. Leeningsaanvragen van gemeenten, provinciën en waterschappen werden in 1926 tot een totaal van ca. 120 miljoen ontvangen; geen enkele echter werd in behandeling genomen en toch is in vermeld jaar een zeer aanzienlijk bedrag door de R.V.B. belegd. Met de noodzaak zich in hoofdzaak tot gemeenteleeningen te moeten bepalen, schikt het voorloopig dus nog al.

Aanleiding voor bezorgdheid heeft voor het tegenwoordige m.i. alleen te bestaan, wanneer de techniek der belegging niet goed zou zijn, of indien de gelden van de rijksfondsen aan hun bestemming onttrokken zouden worden en men doeleinden zou nastreven, vreemd aan de bestemming, die de Wetgever zich voor die gelden gedacht heeft.

Is er dus m.i. voorloopig geen redelijke grond voor de bezorgdheid, dat op den duur geen voldoende beleggingsmateriaal voor de rijksfondsen te vinden zal zijn, toch is het gewenscht het nu door de Wet aangegeven beleggingsveld te verruimen. Een uitbreiding van het beleggingsveld zal tot scherpere keuze in staat stellen en tevens de beleggingsactie der rijksfondsen zoo min mogelijk voelbaar doen zijn op de beleggingsmarkt.

Ruime keuze van beleggingen zal de mogelijkheid vergrooten aan de Overheid leeningen van consumenten aard te weigeren. De beleggingen der rijksfondsen behooren n.l. aan hogere eischen te voldoen, dan die van den eersten den besten particulier, die in hoofdzaak slechts het rendement beoordeelt. Na de ervaringen der laatste 10 jaren heeft niet betoogd te worden, dat een papiermassa in den

vorm van obligatiën of van schuldvorderingen in anderen vorm, ook al zijn rente en aflossing verzekerd, niet synoniem is met kapitaal in economischen zin. Wordt voor de gelden der rijksfondsen geen tegenwaarde verkregen in den vorm van productief of economisch nuttig bezit, dan zou het bestaan van die fondsen tot zekere hoogte zelfs schadelijk kunnen werken. Men denke bijv. aan gelden, die door hem, die de gelden opbracht, productief belegd zouden zijn, maar door de rijksfondsen voor consumptieve doeleinden uitgeleend worden. Gesteld voor een oogenblik, dat het Invaliditeitsfonds voor een noemenswaard deel op dergelijke wijze zou worden gevormd, dan zou ook dat deel van het vermogen later wel in staat stellen aan de verplichtingen van het Invaliditeitsfonds te voldoen — (in werkelijkheid zou dat echter door de toekomstige belastingbetalers geschieden), — maar toch zou de vorming van dat deel van het vermogen kapitaalvernietigend gewerkt hebben en mogelijk ten nadeele zijn gekomen van de productieve kracht van het Land.

Het is daarom noodig den algemeen-economischen kant van de beleggingen niet uit het oog te verliezen en zoo noodig zelfs overigens goede leeningen te weigeren, indien daartoe, op gronden ontleend aan het algemeen belang, aanleiding zou bestaan. Voor het volgen van een dergelijke lijn is een ruime keuze van beleggingen, die tot scherpe selectie in staat stelt, gewenscht; tot die ruime keuze, in 't bijzonder met 't oog op de toekomst, kan uitbreiding van het tegenwoordige beleggingsveld belangrijk bijdragen.

De Commissie Van Vuuren heeft o.a. voorgesteld voor beleggingen op langen termijn ook bevoegdheid te verlenen tot belegging in onroerend goed, zoodat in obligatiën en aandelen van maatschappijen, echter onder de zeer beperkende bepaling, dat voor dergelijke beleggingen een met algemeene stemmen genomen besluit van den voorgestelden beleggingsraad noodig zou zijn. Daar de beleggingsraad de lijnen aangeeft, volgens welke de beleggingen zullen geschieden, bovendien elke belegging op zich zelf zal hebben goed te keuren, maar niet de bevoegdheid bezit de rijksfondsen tot een bepaalde belegging te dwingen, geeft de voorgestelde uitbreiding van het beleggingsveld, overwegende de wijze, waarop de beleggingsraad gedacht is te zullen worden samengesteld, een m.i. afdoenden waarborg, dat de voorgestelde uitbreiding van het beleggingsveld geen aanleiding kan geven tot minder voorzichtig beleid, of tot een nastreven van doeleinden buiten die, welke de Wetgever aan de Rijksfondsen gesteld heeft.

Mede stelde de Commissie Van Vuuren voor de bestaande bevoegdheid te doen vervallen, volgens welke, met goedkeuring van de Regeering, leeningen kunnen gesloten worden ten bate van de Volksgezondheid. Dergelijke leeningen kunnen n.l. slechts aanvaard worden, als zij niet minder solide dan de andere beleggingen en, ook uit algemeen economisch oogpunt, alleszins verantwoord zijn; een afzonderlijke beleggings-procedure is daarom bij een goed ingerichten beleggingsdienst niet gemotiveerd. Daar nu, volgens de voorstellen van genoemde Commissie, de invloed van de Regeering op het beheer van de gelden der rijksfondsen uitgeschakeld wordt, moest uiteraard de vermelde bevoegdheid vervallen.

In werkelijkheid kleven aan die leeningen niet de bezwaren, die men, blijkens de veelal op onvoldoende kennis gegronde critiek, veronderstelt. Met uitzondering van één leening, gedekt door hypotheek, kwamen alle andere volksgezondheidsleeningen tot stand onder garantie van de Overheid, bovendien met goedkeuring van de betrokken vertegenwoordigende lichamen: gemeenteraden, provinciale staten of Staten-Generaal.

Nog is voorgesteld de bestaande bevoegdheid in te perken, wat belegging in vreemde valuta betreft. Volgens de voorstellen der genoemde Commissie zal n.l. in het vervolg voor dergelijke beleggingen eenparig-

heid van stemmen van den beleggingsraad noodig zijn.

Het zwaartepunt van het beleggingsonderwerp ligt m.i. in de organisatie van den beleggingsdienst, bij de samenstelling en de bevoegdheden van den voorgestelden beleggingsraad. De vorming van het vermogen der rijksfondsen moet niet alleen met bekwaamheid geschieden, maar tevens los van nevenoverwegingen en neveninvloeden. Directe invloed van de Regeering is vrijwel uitgeschakeld, doordat geen hooger beroep van de rijksfondsen op de beslissingen van den beleggingsraad mogelijk zal zijn, terwijl invloed van particuliere belangen bij een zorgvuldige keuze van de leden van den beleggingsraad niet gevreesd behoeft te worden, in 't bijzonder wanneer de kern van dien raad, zooals voorgesteld, door eenige leden van de directie van de Nederl. Bank wordt gevormd; deze heeren, hoewel ten volle in het zakenleven verkeerende, moeten nl. geacht worden onbevangen tegenover particuliere belangen te staan. Bovendien zullen de rijksfondsen, zooals reeds opgemerkt, tot geen enkele bijzondere belegging door den beleggingsraad gedwongen kunnen worden, terwijl het verder niet te verwonderen zou zijn, indien in 't vervolg ook de publieke belangstelling zich meer dan voorheen op het hier behandelde onderwerp zou richten, in 't bijzonder wanneer in het begin van elk jaar, bij die rijksfondsen, waarvan de jaarverslagen eerst veel later verschijnen, publicatie, zoo noodig met een korte toelichting, der beleggingen zou plaats vinden.

Het is natuurlijk niet moeilijk zich schrikbeelden voor den geest te halen. Het benoemingsrecht van de Regeering bijv. zou in staat stellen een meerderheid van, aan de Regeering welgevallige, leden aan te wijzen, bereid aan de verlangens van de Regeering te voldoen. Maar behoeft daarvoor, bij de voortdurende wisseling in de Regeering en het periodieke aftreden der leden van den voorgestelden beleggingsraad, telkenmale voor een deel, ooit vrees te worden gekoesterd? Heeft men ooit dergelijken twijfel hooren uitspreken bij benoemingen voor andere belangrijke colleges voor de Rekenkamer bijv., voor de Rechterlijke Macht? Het ware toch wel zeer ongelukkig, wanneer in ons land niet genoeg personen te vinden zouden zijn, die voldoen aan de hoogste eischen van onafhankelijkheid, bekwaamheid en onkreukbaarheid.

Wél is m.i. te waken tegen de zucht naar formaliteiten; in 't algemeen aan den staatsdienst niet vreemd, gevolg van een overdreven streven naar zekerheid en van vrees voor en van zucht tot dekking van verantwoordelijkheid, maar waardoor een zakelijke bedrijfsleiding belemmering ondervindt. Een onzakelijke behandeling van zaken kost geld, — en, naar omstandigheden, véél geld, — al is het niet in den vorm van verlies op beleggingen. In een onzakelijke behandeling van zaken, de wensch naar vijf pooten aan een schaaap, schuilt m.i. meer bezwaar dan in een, in normale omstandigheden, bij staatsinstellingen niet licht te verwachten onvoorzichtig beleid. Noodig is m.i. in de eerste plaats een juiste keuze van personen, gepaard aan het op juiste wijze verdeelen der verantwoordelijkheid en het geven van voldoende vrijheid, — in hoofdzaak dus een kwestie van organisatie. Verder is noodig een uitbreiding van het beleggingsveld, ten einde de rijksfondsen in staat te stellen steeds beleggingen te kiezen, die niet alleen geschikt zijn om de verplichtingen dier fondsen te dekken, maar die tevens voldoen aan de voorwaarden van algemeen economischen aard, die in het algemeen belang gesteld behooren te worden. Mede is gewenscht, dat jaarlijks door tijdige publicatie ook buitenstaanders gelegenheid krijgen zich op de hoogte te stellen.

Met het bovenstaande zal m.i. aan redelijke eischen voldaan zijn en kan gerust afgewacht worden op de toekomst de wenschelijkheid van andere maatregelen zal aantoonen.

J. J. KORNDORFFER.

Amsterdam, 4/3, '27.

De Redactie stelde mij in de gelegenheid aan bovenstaand stuk nog iets toe te voegen, voor zoover het artikel van den heer Nijst in nummer 585 daartoe aanleiding zou geven.

Eerst eenige cijfers:

De heer Nijst spreekt o.a. over „..... belegging van Kapitalen, die tot 70 miljoen per jaar oploopen, waarvan de Staat zelf pl.m. 50 miljoen heeft bij te dragen.....”. In nummer 581 heb ik echter reeds cijfers gegeven, waaruit blijkt, dat de 50 miljoen van den Staat (lees ca. 43 miljoen; opklimmende tot ca. 49 miljoen) zelfs niet eens voldoende zijn om de — gratis en gedeeltelijk gratis — uitkeeringen te verrichten, waarop de wetgever in 1919 aan bepaalde categorieën personen recht heeft gegeven. De te beleggen gelden betreffen vrijwel uitsluitend verzekeringspremiën en de rente op beleggingen.

De heer Nijst spreekt, in onmiddellijk verband met de administratie van het Invaliditeitsfonds, van een bedrag van f 4.000.000 voor administratiekosten. De werkelijke administratiekosten van dat Fonds vormen nog geen honderdste gedeelte van dat bedrag, lang niet, en in de toekomst behoeft dat m.i. niet anders te zijn.

De heer Nijst schrijft nog: „..... indien door de aanvaarding van dit stelsel (het ging om het storten van de gelden in de Schatkist) de enorme administratie der Fondsen tot de kleinst mogelijke proporties zal worden teruggebracht, ook vermeden zal kunnen worden de uitgaven voor een nieuw gebouw, dat anders 5 à 6 miljoen zal gaan kosten”. De administratie der Fondsen is in werkelijkheid zóó weinig omvangrijk, dat de enkele daarvoor benodigde ambtenaren in eenige zeer bescheiden vertrekken ondergebracht worden.

De heer Nijst wijst op het verschil tusschen de „nominale” en de reële waarde van de beleggingen der rijksfondsen en oordeelt, dat daarin ligt „een indice, welke wijst op het risico aan de tot dusverre gevolgde wijze van belegging verbonden”. Wat heeft echter een verschil met de „nominale” waarde der fondsen niet risico te maken? Bovendien kocht de R.V.B. in perioden van hoogen rentestand bij voorkeur, zoo mogelijk zelfs uitsluitend, fondsen van laag rentetype en langen looptijd, die dus ver onder pari stonden en verzekerde zij zich daardoor gedurende zeer lange tijden een hoog rendement, practisch met uitsluiting van de kans van conversie. Voor instellingen verder, die van vóór den oorlog dateeren, is het duidelijk, dat, in verband met het verschil in rentestand, toen en thans, ook een verschil moet bestaan tusschen de tegenwoordige beurswaarde en de vroegere waarde van hare obligatiën, zonder dat van verlies sprake behoeft te zijn.

Alleen reeds uit het bovenstaande is m.i. af te leiden, dat het stuk van den heer Nijst er niet toe bijdraagt het onderwerp te verhelderen. Het geheele stuk ontleden kan den lezer van dit tijdschrift geen belang inboezemen. Wie zich een denkbeeld van het onderwerp wil vormen, leze beter het rapport der Commissie zelf. Helder zijn ook de artikelen van Mr. J. W. Beyen in „De Werkgever” van 1 Mei en 1 Juni 1925. De heer Beyen is een tegenstander van de denkbeelden van de meerderheid der Commissie, wat de belegging betreft; diens hoofdbezwaar heb ik echter in mijn artikel van 16 Febr. jl. behandeld. Een oordeel wordt verder vergemakkelijkt, als men zich niet in fantasieën verliest en rekening houdt met den feitelijk toestand; kennisneming van enkele cijfers in dit artikel en in dat van 16 Februari kan m.i. daartoe bijdragen.

In het stuk van den heer Nijst worden echter 2 onderwerpen aangeroerd, die wél de aandacht waard zijn, nl. de door de Comm. v. Vuuren voorgestelde bevoegdheid tot belegging in aandelen en het kunstmatig opdrijven van het staatscrediet.

De voorgestelde bevoegdheid tot belegging ook in

aandeelen is als een consequentie te beschouwen van het door de Commissie in haar rapport voorgestelde beginsel, dat gestreefd moet worden de beleggingen der rijksfondsen van productieven aard te doen zijn en dat het daartoe noodig is de bestaande bevoegdheidsgrenzen uit te zetten. Uitsluitend wanneer vermeld beginsel gevolgd wordt, zal de vermogensvorming bij de rijksfondsen tevens kapitaalvorming (in economischen zin) kunnen zijn en zullen dus de uitkeeringen in de toekomst zonder hinder uit een verhoogd nationaal inkomen, door de vermeerderde draagkracht van de gemeenschap, bestreden kunnen worden.

Uit dat beginsel volgt natuurlijk niet, dat aandelen nu juist aangewezen beleggingsmateriaal zouden vormen; dat behoeft m.i. zelfs geen betoog; het komt mij voor, dat slechts in zeer bijzondere omstandigheden voor de keuze van een dergelijke belegging aanleiding zal kunnen bestaan. Toch is de voorgestelde bevoegdheid m.i. niet zonder practisch belang, zooals in gevallen, waarin de rijksfondsen op groote schaal belang zouden nemen — uiteraard in den vorm van leeningen — bij een rechtspersoon bijv. belast met de exploitatie van Zuiderzøegronden, eventueel van andere gronden, de ontginning van steenkool, zout in het eigen land enz. enz. Het bezit van enkele preferente aandelen kan dan in staat stellen beter het oog op zijn belangen te houden.

Of in andere gevallen een uitgebreider aandeelbezit gewenscht zou kunnen zijn? Alleen de toekomst kan dat leeren. Maar dat, in verband met dergelijke beleggingen ooit vrees zou behoeven gekoesterd te worden voor het door de rijksfondsen uitoefenen van invloed op het bedrijfsleven, is m.i. geheel ongemotiveerd, overwegende de samenstelling en de bevoegdheden van den voorgestelden beleggingsraad, zooals hiervoor reeds in het licht gesteld — eenparigheid van stemmen o.a. voor belegging in aandelen — en mede overwegende de contròle van de publieke meening. Bepaald belangrijk kan ik overigens, in verband met de m.i. geringe kans, dat ooit een dergelijke belegging gekozen zou worden, het onderwerp, belegging in aandelen, niet vinden.

De heer Nijst staat verder zeer sympathiek tegenover den kunstmatigen steun van het crediet van den Staat, die gevolg zou zijn van een storten van de gelden van de rijksfondsen in 's Lands kas. Voor dit laatste vindt hij o.a. een argument in het disagio, waarmede de 6 pCt. Nederl. 1923 C geplaatst is.

Die ervaring was werkelijk pijnlijk, veel pijnlijker m.i. echter was de toestand des Lands, die er toe leidde, dat, — terwijl de Staat gedurende den oorlog groote bedragen leende voor 4 pCt. en 4½ pCt. — hij eenige jaren na den oorlog, in 1922 en 1923, de bekende onereuze voorwaarden moest ondergaan — een rente van 6 pCt., een zeer aanzienlijk disagio en uitsluiting van conversie gedurende 10 of 5 jaren.

Dat een land als het onze, met een reputatie op financieel gebied en dat buiten den oorlog gebleven was, zich dergelijke condities moest laten opleggen, was wel beschamend. Deze leeningsvoorwaarden deden echter duidelijk naar buiten spreken, hoe ver het met ons land gekomen was. Ware die duidelijkheid minder groot geweest, dan zou het ongetwijfeld den ministers Colijn en De Geer nóg bezwaarlijker zijn geweest het mes in de wonde te zetten.

Men behoeft m.i. niet over veel fantasie te beschikken om zich voor te stellen, hoe het financieel beleid zou geweest zijn, indien aan de Regeering jaarlijks nog vele tientallen millioenen gulden van zelf waren komen toerollen! Hoe lang heeft het niet geduurd voor de stem van den President van de Nederl. Bank weerklank vond!

Een disagio van eenige millioenen is lang zóó'n na-deel niet als een regeling, die in staat zou stellen een toestand, als dien van enkele jaren geleden, te verbergen, althans gedurende zeer langen tijd niet naar buiten te doen spreken. Leeningsvoorwaarden, als de

besprokene, dragen ertoe bij den menschen de oogen te openen.

Het crediet van den Staat moet van natuurlijke aard zijn. Dat neemt m.i. niet weg, dat de rijksfondsen dat crediet kunnen steunen, als daartoe bepaalde aanleiding bestaat. De staatsschuld wordt in normale omstandigheden ter beurze hoog genoteerd, echter bij staatsmissies, ook bij de komende conversies, gaat het veelal om bedragen veel en veel aanzienlijker dan bij andere leeningsuitgiften; uiteraard wordt een zeer groot bedrag niet zoo gemakkelijk ondergebracht als een bescheiden bedrag. Dat kan aanleiding zijn, dat de Staat niet zóó goedkoop slaagt, als in overeenstemming zou zijn met zijn crediet. Wanneer in dergelijke omstandigheden de rijksfondsen zeer krachtig bijspringen — ook tot eigen voordeel — dan is dat geen kunstmatige, doch een zeer natuurlijke steun van het staatscrediet.

Het onderwerp is uiteraard niet uitgeput. Aan het geduld van den lezer komt echter ongetwijfeld een einde.

25/3/27.

J. J. K.

IS EEN MIDDENSTANDSBANKBEDRIJF NOODIG?

Aan de beantwoording van deze vraag is eenigen tijd geleden door Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart in dit tijdschrift een beschouwing gewijd, die later van de zijde van den heer H. de Goede bestrijding heeft uitgelokt.¹⁾ Sedert dien is het onderwerp, voor zoover ik weet, geen punt van bespreking meer geweest en het laat zich aanzien, dat, nu de dreigende moeilijkheden bij het Middenstandscrdietwezen, welke de onmiddellijke aanleiding tot de discussie waren, dank zij het ingrijpen der Regeering, voor het oogenblik tot het verleden kunnen worden gerekend, de kwestie niet opnieuw zal worden aangeroerd. Zij heeft haar actuele belang verloren en kan gevoegelijk in het archief der academische strijdvragen worden opgeborgen.

Maar alvorens dit zal geschieden, vraag ik den lezer vergunning om nog eenmaal op den principieelen kant van dit toch niet zoo onbelangrijke vraagstuk nader in te gaan.

En ik herhaal derhalve de vraag: is een middenstandsbankbedrijf inderdaad noodig? Of met andere woorden: bestrijken de bestaande andere bankorganisaties het economische leven zoo onvoldoende, dat voor een bijzondere categorie van in het bedrijfsleven werkzame personen geen genoegzame financieele faciliteiten beschikbaar zijn? En — indien dit zoo is — zijn de bestaande bankorganisaties zoo weinig elastisch, dat zij dit vacuum niet zelf kunnen aanvullen? Of is hier wellicht — derde vraag — minder onmacht dan wel onwil van de zijde der groote banken in het spel, vermits zij, al of niet op grond van opgedane ervaringen, van oordeel zijn, dat een lucratief middenstandsbankbedrijf tot de technische onmogelijkheden behoort?

Laat ons zien tot welke antwoorden deze vragen aanleiding geven en in hoeverre derhalve de onmisbaarheid van een middenstandsbankbedrijf economisch bewezen moet worden geacht. In de eerste plaats: is het bestaande grootbankbedrijf onvoldoende? De voorstanders van het middenstandsbankbedrijf aarzelen niet deze vraag bevestigend te beantwoorden. Zij wijzen op den eigen aard van den middenstand, op de bijzondere behoeften van deze grootendeels in het winkelbedrijf tot uiting komende economische activiteit, op de doorgaans geringe kapitaalcracht der middenstanders, die het houden van belangrijke saldi eenzijdig en het opnemen van groote credieten anderzijds belet en op de weinige aantrekkelijkheid, welke dien-tengevolge aan het voeren van deze soort rekeningen voor grootbanken verbonden is.

¹⁾ (Zie E.-S.B. van 16 en 29 Dec. 1926).

Ook Prof. Verrijn Stuart onderschrijft in hoofdzaak deze meening. Het moge dan waar zijn — zoo meent hij — dat de grootbanken in tijden van slapte de verleenings van kleinere credieten mede ter hand nemen — zoodra er grooter levendigheid in zaken komt, zullen de banken voordeeliger uitzettingen ambieeren en de kleinere credieten als een blok aan het been gevoelen. Deze kleine credieten leiden dan de aandacht af van de meer belangrijke transacties. Het relatief vele werk, dat zij medebrengen, wordt door geen bijverdiensten (uit hoofde van den aan- en verkoop van vreemde wissels en effecten en uit hoofde van het emissiebedrijf) gecompenseerd en het rendement zal slechts bescheiden kunnen zijn. Met als gevolg, dat er een en voor de grootbanken en voor den middenstand ongewenschte toestand ontstaat, welke slechts verbeterd kan worden door het middenstandscrediet van de credietverleening aan groote ondernemingen definitief los te maken. De conclusie van Prof. Verrijn Stuart is derhalve, dat in de behoeften van het middenstandscrediet door de grootbanken wel voorzien kan worden, maar dat dit in de practijk op grond van de hierboven genoemde overwegingen niet altijd zal geschieden, waarmede dan de wenschelijkheid van instellingen, die zich uitsluitend met het middenstandscrediet bezighouden, tevens is aange- toond.

Het wil mij voorkomen, dat aan deze redeneering dezelfde fout kleeft, die bij de meeste beschouwingen over het begrip „Middenstand” te vinden is, nl. dat uitgegaan wordt van een te simplistische indeeling der samenleving in kleinbedrijven en grootbedrijven, in een middenstand en een grootbedrijf. De zin voor systematiek is een eigenschap, die den wetenschappelijken mensch is aangeboren; van onze prilste jeugd af wordt ons daarbij geleerd te onderscheiden en te classificeeren. En het valt zeker niet te ontkennen, dat het overzicht van de maatschappelijke verschijnselen aanmerkelijk vergemakkelijkt wordt door de methodische splitsing van wat op het eerste gezicht een verwarrend amalgaam vormt. Maar het gevaar is niet altijd denkbeeldig, dat men, al splitsende, tot verdeelingen komt, daar waar in werkelijkheid geen principieel onderscheid bestaat en op zijn hoogst tijdelijke kwantitatieve verschillen zijn waar te nemen.

Het geheele begrip „middenstand” is m.i. een symptoom van deze overdreven neiging tot het trekken van grenzen op een gebied, waar deze grenzen iedere reële beteekenis missen. Sinds jaar en dag wordt over den middenstand gesproken alsof deze term een volkomen duidelijk en tastbaar begrip ware. Er bestaan middenstandsorganisaties, er zijn vertegenwoordigers van den middenstand, er is een middenstandscrediet, maar nog nooit heeft iemand precies uitgelegd, wat de middenstand is en uit welke personen — met uitsluiting van andere — hij is samengesteld. De volksmond denkt, wanneer over den middenstand gesproken wordt, voornamelijk aan de winkeliers, maar het behoeft geen toelichting, dat een vereenzelving van den middenstand met den winkelstand alleen, tot dwaze consequenties voert. Daarenboven heeft in de tegenwoordige maatschappij de vermenging van grootbedrijf met winkelbedrijf vaak zulke gecompliceerde vormen aangenomen, dat een zuivere winkelstand steeds zeldzamer wordt aangetroffen.

Waaruit bestaat dan de middenstand? Er is slechts één antwoord mogelijk. Een middenstand als zoodanig bestaat niet. Het begrip is even kunstmatig als bijv. het begrip: arbeidersklasse. Er zijn grotere bedrijven en kleinere bedrijven. Er zijn ambtenaren en niet-ambtenaren, hoofdarbeiders en handarbeiders, militairen en burgers, personen, die een zoogenaamd vrij beroep uitoefenen en personen, die in loondienst werken, maar er is geen middenstand en geen arbeidersklasse. Om de eenvoudige reden, dat er geen boven- en benedenstand en geen niet-arbeidersklasse is.

Het gemis aan begrenzing van wat men te kwader

ure den middenstand heeft genoemd is dan ook naar mijn overtuiging een der hoofdoorzaken van het feit, dat ook een middenstandscrediet onbestaanbaar is. Het bankbedrijf kent slechts credietwaardige personen en niet-credietwaardige personen, credietwaardige vennootschappen en niet-credietwaardige vennootschappen. Tot de eerste categorie worden die personen en vennootschappen gerekend, die zoowel moreel als zakelijk de waarborgen bieden, zonder welke een credietverleening nu eenmaal uitgesloten moet worden geacht. Iedere credietverleening veronderstelt in normale omstandigheden een „premier risque” van het eigen kapitaal van den credietnemer. Hoe de kwantitatieve verhouding tusschen dit eigen kapitaal en het crediet moet zijn is een vraag, die zeer moeilijk volgens algemeene richtlijnen beantwoord kan worden en waarbij de aard van het bedrijf, de persoonlijkheid van den credietnemer en de strekking van het crediet een rol spelen. Het is een van de eigenaardigheden van het bankbedrijf, dat men de dagelijkse problemen, welke de credietverleening biedt, niet aan de hand van een aantal vastomlijnde principes, doch veeleer op grond van een persoonlijk, door langjarige routine verkregen inzicht het best kan oplossen. Maar onder de vele wisselende factoren staat één ding vast, namelijk, dat er een behoorlijk premier risque moet zijn en dat het bankcrediet alleen een aanvullend karakter dient te dragen. Een bankbedrijf, dat zich aan dit grondbeginsel, waarvan de algemeene juistheid onbetwistbaar is, niet stoort en in meerdere of mindere mate gaat „commanditeeren”, moge, ijs en weder dienende, eenigen tijd bloeien — het draagt tevens de kiemen zijner ontbinding met zich mede en zal vroeg of laat den prijs voor zijn onvoorzichtigheid moeten betalen.

De kwestie der lucrativiteit van grotere en kleinere credieten is hiermede vergeleken van geringe beteekenis. Het is zonder twijfel waar, dat in den regel groote credieten relatief minder werk vereischen dan kleine en dus minder op de onkostenrekening zullen drukken. Maar hiertegenover staat, dat de groote rekeninghouders — indien zij kapitaalkrachtig en dus credietwaardig zijn — welhaast zonder uitzondering zeer scherpe condities plegen te bedingen en langs dezen weg de winstmarge weer reduceeren. De kleine credietnemer bezorgt zijn bank verhoudingsgewijs meer werk, maar betaalt hiervoor doorgaans in den vorm eener hoogere rente en hoogere crediet- of omzetprovisie. Een zeer eenvoudige statistische berekening is voldoende om de bankleiding nauwkeurig te zeggen, hoeveel de kleine credietnemer meer zal moeten betalen om aan de hoogere onkosten en het gemis aan winst uit effecten- en vreemde wisseltransacties een tegenwicht te verschaffen.

Dat dit in de practijk niet altoos geschiedt is natuurlijk geen bewijs voor het tegendeel. Naarmate het technisch inzicht in de rentabiliteit der verschillende categorieën van bankrekeningen veld wint, zal men zich ook meer rekenschap gaan geven van de rente en provisieminima, die op de diverse rekeningen van toepassing verklaard moeten worden, wil de bank niet in een philanthropisch instituut ontaarden.

Aan de algemeene geldigheid dezer redeneering ontsnapt geen enkele credietinstelling, ook geen zoogenaamde middenstandsbank. Er zijn slechts twee mogelijkheden: een rekening is rendabel of zij is het niet. In het eerste geval wordt zij, hoe klein ook, door iedere bank geambieerd. In het tweede geval behoort zij bij geen enkele bank thuis, bij geen grootbank, en bij geen middenstandsbank. Het is de negatie van deze simpele waarheid, welke onder meer de moeilijkheden voor het middenstandscrediet heeft veroorzaakt. Men kan nimmer genoeg den nadruk leggen op het feit, dat het bankbedrijf uitsluitend door economische motieven moet worden beheerscht. Iedere afwijking straft zich zelve. De dérouté van het middenstandsbankbedrijf is het logische uitvloeisel van een vermenging

van economische met sociaal-philanthropische overwegingen. Verdwijnen deze laatste overwegingen en wordt het middenstandsbankbedrijf op volkomen zakelijke grondslag gereorganiseerd, dan is de mogelijkheid eener rentabiliteit gegeven, maar kan van eenig verschil met het overige bankbedrijf geen sprake meer zijn.

Hetgeen van zelf weer de vraag doet rijzen of — gegeven de congruentie der bedrijven — een besteding van middenstandsbank naast grootbanken en particuliere bankfirma's wenschelijk is.

De lezer heeft uit het voorgaande reeds begrepen, dat ik deze vraag ontkennend moet beantwoorden. En de praktijk heeft, naar het mij voorkomt, de juistheid dezer zienswijze in alle opzichten bevestigd. Wie met de bestaande ontwikkeling van het bankbedrijf dan ook eenigermate vertrouwd is, weet, dat niet alleen de organisatie en outillage der grootbanken tegen de moeilijkheden van een sterk gedifferentieerd credietbedrijf opgewassen zijn, maar ook, dat de meening als zouden de grootbanken zich alleen of althans in hoofdzaak met de financiering van het grootbedrijf bezighouden, op een volstreekte misvatting berust. Ja zelfs kan men verder gaan en zonder overdrijving beweren, dat het er met de grootbanken bedenkelijk uit zoude zien, indien zij uitsluitend op de belangrijke credieten moesten drijven en de risicoverdeeling moesten missen, welke met de verstrekking van een zeer groot aantal kleinere voorschotten op allerlei gebied verbonden is. Het is duidelijk, dat hetgeen voor de hoofdkantoren der banken geldt, in nog veel sterkere mate van toepassing is op de bijkantoren en op de provinciale bankinstellingen, waarmede zij gelieerd zijn. Hier brengt als regel de locale situatie van zelf een beperking tot kleinere credieten mede en treedt de concurrentie met het middenstandsbankbedrijf nog meer op den voorgrond. Een uitwisseling van credietnemers tusschen middenstandsbank en grootbankfiliaal is dan ook zoo gewoon, dat niemand zich over dit verschijnsel (dat theoretisch onmogelijk moest zijn) een oogenblik verbaast.

Hoe men onder deze omstandigheden kan volhouden, dat een middenstandsbankbedrijf noodig is, wijl het andere bankbedrijf zich aan de belangen van de kleine credietnemers niet gelegen laat liggen, is mij een raadsel. En hoe Professor Verrijn Stuart, dien ik toch bezwaarlijk van antipathie ten opzichte van het grootbankbedrijf kan verdenken, een groot vraagteken kan zetten achter de bereidwilligheid van het grootbankbedrijf om ook het kleinbedrijf te financieren, is mij al evenzeer onbegrijpelijk. Het is mij om voor de hand liggende redenen niet mogelijk de juistheid van het gezegde met cijfers aan te toonen, maar Professor Verrijn Stuart is beter dan iemand anders in staat om die juistheid aan eigen ervaring te toetsen. En hij weet zoo goed als schrijver dezes, dat een groot gedeelte van het „credietwaardige” kleinbedrijf tot de meest gewaardeerde cliënten der grootbanken behoort. Ik schrijf wederom met opzet „credietwaardig” kleinbedrijf. Want het mag waarlijk nog wel eens gezegd worden, dat bij de credietverleening aan het niet-credietwaardige kleinbedrijf, aan de talloze minuscule bedrijven en bedrijfjes, die uitsluitend op andermans geld teren, geen enkel maatschappelijk belang gebaat wordt. Mogen de strijders voor het middenstandsbankbedrijf zich dit laatste vooral in het oor knoopen!

Mr. Dr. W. M. WESTERMAN.

* * *

Naschrift. Met een kort wederwoord aan Mr. Westerman kan ik volstaan. Vooreerst omdat ik met veel genoegen heb geconstateerd, dat Mr. W. en ik het op belangrijke punten eens zijn. Wat Mr. W. zegt over het bedenkelijke van een middenstandsbankwezen met philanthropische bedoelingen, geeft precies mijn eigen standpunt weer, waaromtrent ik, naar ik meen, in mijn artikel in de E.-S. B. van 16 December

jl. geenerlei twijfel heb gelaten. Alles, wat de heer W. in dit verband schrijft, kan uiteraard de volle instemming hebben van hen, die van meening zijn, dat ons middenstandsbankwezen tot aan de reorganisatie volgens verkeerde beginselen werd geleid. Wanneer dan ook de heer W. mocht meenen, dat hij mij met deze argumenten bestrijdt, zoo kan ik hem slechts verwijzen naar hetgeen ik zelf geschreven heb om hem te doen zien, dat hij in dit opzicht niet anders doet, dan open deuren inrennen.

Nog een andere reden noopt mij thans tot korthed. Binnenkort is te verwachten het rapport van de Commissie van Doorninck. De verschijning daarvan zal uiteraard aanleiding geven om de principieele zijde van het middenstandsbankwezen nog eens aan de orde te stellen.

Als eenig verschilpunt tusschen den heer W. en mij blijft dus de vraag, of de grootbanken al dan niet volledig in de credietbehoefte van den middenstand zullen voorzien. Toegegeven zij, dat het begrip „middenstand” vaag is. Ik heb dat ook vroeger reeds erkend. Wij doen dus beter de vraag aldus te stellen: is er in den lande een aantal kleine credietbehoevenden, die genoegzaam credietwaardig zijn en wier belangen door de grootbanken niet voldoende in acht worden genomen?

Men weet, dat daarover in den loop der tijden van middenstandszijde tal van klachten zijn geuit. Deze mogen veelal overdreven zijn geweest, Mr. W. zelf heeft in de E.-S. B. van 6 Juni 1923 erkend, dat er „eenige juistheid” in was (blz. 503, 2e kolom). Niet te betwisten is het natuurlijk, dat de grootbanken, in geringe mate in de groote steden, in veel meerdere mate in de provincie, een aantal kleine credieten hebben verleend, doch daarmede is de vraag, waarom het gaat, niet opgelost. Deze kwam immers hierop neer, niet, of er een wellicht aanzienlijk aantal kleine credieten werd verleend, doch of er daarnaast zooveel credietbehoefte onbevredigd bleven, dat de oprichting van middenstandsbanken te rechtvaardigen was.

Nu zegt Mr. W. pertinent: elke relatie, die rendeert, wordt door eene grootbank geambieerd, ook al is het crediet nog zoo klein. Hoe kan er dan in deze omstandigheden behoefte aan middenstandsbanken zijn?

Nu gaat Mr. W. hierbij echter uit van de veronderstelling, dat de lucrativiteit der verschillende relaties eigenlijk bijzaak is en dat een verbeterde wijze van berekenen de mogelijkheid schept om zich tegen vergissingen op dit punt te hoeden en de winsten op groote en kleine rekeningen gelijk te maken. Dit laatste is intusschen, zooals de ervaring ook den heer W. wel eens zal hebben geleerd, lang niet altijd mogelijk. Steeds zal men zien, dat sommige relaties, en dat wel juist de grootere, voordeelijker blijven dan de kleinere, al was het alleen slechts in verband met wisselzaken, emissies, e.d., tegenover welke voordeelen eene renteverhoging bij de kleine credieten geen voldoende compensatie zal kunnen geven, wil men deze niet onbetaalbaar duur maken. Vooral in tijden van hausse maken zulke extra verdiensten de grootere relaties aantrekkelijk en zal bij elken bankier, die geen philanthroop is, de aandacht vooral in deze richting gaan. Vandaar, dat ik gemeend heb erop te moeten wijzen, dat de vraag, of een afzonderlijk middenstandsbankwezen wenschelijk is, in belangrijke mate met het conjunctuurprobleem samenhangt. Op dit punt gaat Mr. W. echter in het geheel niet in.

Ten slotte de vraag, of middenstandsbanken niet steeds op het terrein der andere banken zullen komen. Gegeven de vaagheid van het begrip middenstand zal het inderdaad moeilijk zijn om hier grenzen aan te wijzen, die voor alle omstandigheden bruikbaar zijn. Ik heb in dit verband een grens van 20 à 25 duizend gulden voorgesteld, wat mij met het oog op de groote steden in elk geval niet te hoog lijkt om de middenstandsbanken terug te brengen tot de plaats, waar zij hooren, nl. bij de kleine credieten. De grens is

echter niet zonder willekeur en meent men, dat zij voor sommige plaatsen in de provincie te hoog moet worden geacht, omdat de grootbanken daar relatief meer kleine credieten geven, zoo zou zij teruggebracht moeten worden. Dat raakt echter het beginsel, waarom het hier gaat, in het geheel niet. Het is zuiver eene kwestie van uitvoering.

Ook meene men niet, dat ik het wenschelijk zou achten, dat nu maar in alle mogelijke plaatsen middenstandsbanken werden opgericht of gehandhaafd. Men kan in de huidige omstandigheden wel den middenstandsbanken verbieden om te hooge credieten te verlenen, doch men kan nooit den grootbanken verbieden om zich in bepaalde tijden in kleine credieten te gaan steken. En doen zij dat op bepaalde plaatsen in die mate, dat er voor eene middenstandsbank te weinig meer overblijft, welnu, zoo is het volkomen duidelijk, dat daar ter plaatse geen middenstandsbank moet worden opgericht of gevestigd blijven. Geen redelijk voorstander van middenstandscrediet zal zoo iets ooit voorstaan. Doch daar, waar niet in tijden van slapte, doch onder normale omstandigheden plaats blijkt voor een middenstandsbank, daar bestaat alle aanleiding om aan de verdeling van het groote terrain der credietverleening tusschen grootbanken en middenstandsbanken vast te houden. G. M. V. S.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE McFADDEN ACT.¹⁾

Dr. F. H. Repelius te Berlijn schrijft ons:

Op 25 Februari jl. bekrachtigde President Coolidge de McFadden Bill, waardoor een reeks van wijzigingen werd gebracht in de bankwetten der Vereenigde Staten. Op het eerste gezicht schijnt een band tusschen de verschillende wetsartikelen te ontbreken, in het volgende zal evenwel blijken, dat zij, afgezien van een enkele uitzondering, hetzelfde doel hebben, daar zij bestemd zijn om bij te dragen tot de verwezenlijking van een der oogmerken der invoering van het Federal Reserve System, namelijk het tot stand brengen van eenheid in het zoo zeer versplinterde Amerikaansche bankwezen.

Door deze wijzigingen wordt aan de bevoegdheid der national banks uitbreiding gegeven, ten einde de voorwaarden, waaronder de verschillende banken — en met name de bij het Federal Reserve System aangesloten instituten — werken, zooveel mogelijk uniform te maken.

In de eerste plaats bestaat deze uitbreiding hierin, dat aan national banks in plaatsen met 25.000—50.000 inwoners wordt vergund binnen de grenzen van hun vestigingsplaats één, in plaatsen met 50.000—100.000 inwoners hoogstens twee en in steden met meer dan 100.000 inwoners een door den Comptroller of the Currency vast te stellen aantal filialen te openen. Deze oogenschijnlijk geringe wijziging is niet dan na langdurigen strijd, zowel in als buiten het Congress, tot stand gekomen. De ontoelaatbaarheid van bankfilialen is in de Vereenigde Staten een dogma, dat slechts uiterst langzaam wijkt voor de steeds dringender gevoelde noodzakelijkheid, ook dezen vorm van bankconcentratie te tolereeren. Het eerst zijn verschillende Staten ertoe overgegaan de onder hun wetten geïncorporeerde banken toe te staan filialen te openen, zoodat op het oogenblik in 22 Staten aan de state banks in min of meer ruime mate het oprichten van filialen is toegestaan — het verst gaat Californië, waar een state bank filialen verspreid over het geheele territorium mag bezitten — terwijl het in de overige 26 staten verboden is. In de eerstgenoemde staten gevoelden de national banks zich terecht achter gesteld bij de state banks, omdat zij op dit gebied slechts in

één uitzonderingsgeval met deze banken konden concurreeren. Onvoldoende was in dit opzicht de door een Comptroller of the Currency aan de National Banking Act gegeven uitlegging (oprichting van „additional offices” zoo de state banks ter plaatse eenzelfde privilege bezitten) welke beteekenis bovendien door zijn opvolger weder sterk werd gereduceerd.

De nieuwe wetsbepaling vermindert nu deze ongelijkheid, door in de bovengenoemde bepalingen de national banks te machtigen tot opening van filialen in die plaatsen, waar ook de state banks deze bevoegdheid bezitten.¹⁾

Uitdrukkelijk is bepaald, dat state banks, die, toen deze wet van kracht werd, filialen buiten hun vestigingsplaats bezaten, deze mogen behouden, wanneer zij lid van het Federal Reserve System worden; het bezit van dergelijke filialen, na dien datum opgericht, is voor leden van het System echter verboden.

De quaestie der bankfilialen stond zoozeer in het centrum der belangstelling, dat aan de overige bepalingen veel minder aandacht is gewijd, hoewel ook deze voor de ontwikkeling van het Federal Reserve System van veel belang zijn. Deze bepalingen betreffen voornamelijk de verruiming van de aan de national bank geoorloofde credietverleening.

In de eerste plaats is de bevoegdheid tot hypotheekverleening — een gebied, waarop de state banks steeds meer bewegingsvrijheid hadden dan de national bank — uitgebreid.

De termijn, waarvoor hypotheeken op huizen en bouwterreinen mogen worden verleend, werd van één op 5 jaar gebracht, en daarmede vastgesteld op den maximalen looptijd van landbouwhypotheeken. Ook het totaalbedrag, dat een national bank op deze wijze mag investeeeren, is uitgebreid. Mocht een dergelijk instituut vroeger noch meer dan 25 pCt. van zijn kapitaal en reserves, noch meer dan 33½ pCt. van zijn time deposits (saldi, waarover eerst 30 dagen na opzegging beschikt kan worden) op deze wijze beleggen, thans is het maximum vastgesteld op 25 pCt. van kapitaal en reserves of 50 pCt. van de bedoelde deposits, ter keuze van de bank. Het bedrag, dat volgens deze bepalingen in den vorm van hypotheeken zou kunnen worden verleend, bedraagt volgens schatting ongeveer 3 milliard dollar. Ook de banken gevestigd in de central reserve cities (New-York en Chicago) mogen thans hypotheeken verlenen.

De verleening van crediet in den vorm van beleening op gemakkelijk verkoopbare, niet aan bederf onderhevige, goederen aan eenzelfden geldnemer was beperkt tot 25 pCt. van het kapitaal en de reserves der bank. Dit bedrag is thans verhoogd tot maximaal 50 pCt., mits een bepaalde overwaarde aanwezig is (nl. bij een overwaarde van 15 pCt.: 25 pCt., bij elke 5 pCt., waarmede de overwaarde toeneemt, mag ook 5 pCt. van kapitaal en reserves meer aan eenzelfden debiteur geleend worden).

De handel in obligaties en daarmede gelijk te stellen effecten, tot dusver niet onder de aan national banks toegestane transacties opgesomd en dus wel eens onwettig geacht, is thans uitdrukkelijk aan deze banken toegestaan; handel in aandeelen blijft verboden. De Comptroller of the Currency zal bepalen, wat onder „investment securities” valt te verstaan, zoodat ook de toelating van pandbrieven wordt verwacht, waardoor de markt van deze papieren belangrijk vergroot zal worden. Meer dan 25 pCt. van kapitaal en reserves der bank mag niet in het papier van eenzelfden debiteur zijn belegd.

Een aantal bepalingen, betrekking hebbende op het aandeelenkapitaal der national banks beoogt eveneens

¹⁾ Den volledige text van de McFadden Act kan men vinden in het Federal Reserve Bulletin van Maart 1927; pag. 181 e.v. [Red.]

¹⁾ Volledigheidshalve zij aangeteekend, dat een bepaling, volgens welke deze bevoegdheid beperkt zou zijn tot de staten, die reeds thans filialen toestaan, het zoogenaamde Hull Amendment, waarop de aanneming van het ontwerp in het Huis van Afgevaardigden geruimen tijd is afgestuit, niet in de wet is opgenomen.

de voor deze banken geldende voorschriften meer in overeenstemming te brengen met die, welke voor de andere banken gelden.

De uitbreiding van kapitaal is vereenvoudigd door toelating van bonusaandeelen en van aandelen met een nominale waarde van minder dan 100 dollar. Het minimum-kapitaal voor national banks in buitenwijken van steden met meer dan 50.000 inwoners is verlaagd van 200.000 op 100.000 dollar, zoo state banks met een kapitaal van 100.000 dollar of minder daar geoorloofd zijn.

Eindelijk is het octrooi der Federal Reserve Banks — tot dusver voor 20 jaar verleend, waarvan er thans 12 verstreken zijn — voor onbepaalde tijd verlengd, een bepaling, die de consolidatie van het Federal Reserve System ten zeerste zal bevorderen. De regelmatig terugkeerende onzekerheid omtrent het voortbestaan der centrale bankorganisatie wordt hierdoor vermeden, wat vooral in de Vereenigde Staten, waar niet zelden bij de behandeling van financiële en economische vraagstukken zuiver politieke overwegingen grooten invloed hebben, van veel belang geacht moet worden.

DE MOGELIJKHEDEN VAN STEUNVERLEENING BIJ WERKLOOSHEID.

De heer F. von Koch te Stockholm schrijft ons:

Hoe is het economisch mogelijk, dat de werkloosheid in het algemeen door maatregelen van den Staat kan worden verminderd? Op deze vraag wordt, zoo schreef Prof. Cassel onlangs in een artikel, dat in verschillende tijdschriften gepubliceerd werd, zelden of nooit een volkomen bevredigend antwoord gegeven door diegenen, welke in de eerste plaats verantwoordelijk zijn voor de wijze, waarop de werkloosheidspolitiek in de respectieve landen wordt toegepast.

Vaak heeft men er zich uitsluitend mede vergevoegd, een gelijke teken te zetten tusschen de bedragen, uitgegeven voor steun aan werklozen en hulpverleening inzake werkloosheid, en men heeft gemeend: hoe grooter de uitgaven, des te beter voor de werklozen. Het is echter duidelijk, dat de hulp in het eene land met geringe uitgaven inzake werkloosheid veel beter en effectiever kan zijn dan in een ander, even groot land, waar aanzienlijk grootere sommen worden uitgegeven. Dit valt gemakkelijk te begrijpen, wanneer men bedenkt, dat groote uitgaven voor werkloosheidssteun drukken op de bestaansmiddelen en zodoende direct nieuwe werkloosheid te voorschijn kunnen roepen. Daar komt nog bij, dat onoordeelkundig verleende steun de reeds heerschende werkloosheid in stand kan houden.

Het probleem is, op welke wijze de totale vraag naar arbeidskrachten door ingrijpen van den Staat vergroot zal kunnen worden. Men dient zich derhalve in de eerste plaats een helder idee te vormen over de factoren, die de grootte van de vraag bepalen. Het antwoord kan niet anders luiden, dan dat het in de eerste plaats de grootte van de productie is, die deze vraag bepaalt. Dit is feitelijk licht te begrijpen. Hoe grooter het aantal menschen is, dat werkt, des te grooter is het aantal producten, waarmee men andere kan betalen. Hoe meer allen arbeiden, des te meer allen krijgen.¹⁾ Het komt er dus op aan, de grootst mogelijke som van nuttigheden en diensten ter beschikking te stellen voor de belooning van arbeidskrachten.

Wat kan nu de Staat in dat opzicht doen? Het is

¹⁾ Het vinden van nuttigen arbeid is over het algemeen niet moeilijk... wanneer men geld heeft; d.w.z., wanneer men in laatste instantie beschikt over ongelijksoortige nuttigheden en diensten om mee te betalen. Dit is de oorzaak, dat het verschaffen van werk aan werklozen in den grond van de zaak niet een vraag is van werkverschaffing, maar van arbeidsbelooning.

gemakkelijker een negatief dan een positief antwoord te geven. In de eerste plaats komt het erop aan, maatregelen, die de productie bemoeilijken, tegen te werken, — dit moet op de een of andere wijze geëischt worden¹⁾ —; hetzelfde geldt voor alle storingen en wrijvingen in het bedrijfsleven (bijv. ten aanzien van het geldwezen). Voor het overige kan de Staat door verbeterde arbeidsbemiddeling, ambachtsonderricht e.d. de bewegelijkheid van de arbeidskracht te hulp komen. Bijzonder veel kan op deze wijze echter niet tot stand worden gebracht voor *het oogenblik zelf*; en of de Staat overigens, door positief ingrijpen, de productie kan vermeerderen is een vraag, die voorloopig wel open zal blijven.

Intusschen is het niet uitsluitend de grootte van de totale productie, die in een bepaalde, gegeven periode de vraag naar arbeidskracht bepaalt. Zelfs wanneer eventueel de productie in het land niet vermeerderd kan worden, zijn er toch verschillende mogelijkheden om het aantal nuttigheden en diensten, die noodig zijn voor de belooning der arbeidskrachten, te vermeerderen. Drie van dergelijke mogelijkheden mogen hier genoemd worden.

De eerste is, dat de Staat een buitenlandsche leening opneemt. Ongetwijfeld is dit een medicijn, die een wrangen nasmaak kan hebben, maar dat het op een oogenblik van acute werkloosheid — en dat geval hebben wij op het oogenblik in de gedachte — het bedrijfsleven op de been kan helpen, is iedereen volkomen duidelijk. Eenvoudigheidshalve kunnen wij aannemen, dat een leening levensmiddelen en andere levensbehoeften in het land brengt, die direct kunnen worden aangewend voor het onderhoud der werklozen. Terwijl men op deze wijze de middelen krijgt om de werklozen te onderhouden, ontmoet men anderzijds over het algemeen, zooals reeds gezegd, geen moeilijkheden hun een taak aan te wijzen, die zich leent voor hun krachten en bekwaamheden en die de gemeenschap ten nutte komt. Wij komen zodoende tot het resultaat, dat het in de eerste plaats door een stijging van den *import* is — in plaats van door een stijging van den *export*, zooals men zich over het algemeen voorstelt —, dat op een bepaald moment het totaal der arbeidsmogelijkheden in een land vermeerderd kan worden. Toegegeven zij, dat deze import geheel dient te bestaan uit precies die waren, welke de werklozen van noode hebben.

Voor het overige kan door een omslag der productie de vraag naar arbeidskracht vermeerderd worden. Het probleem van zulk een omslag — waarop wij nu niet nader zullen ingaan — wordt gecompliceerd door het feit, dat de verandering zelf nieuwe werkloosheid doet ontstaan.

De derde mogelijkheid om een acute werkloosheid te verbeteren is de overige medeburgers, vooral de rijken, te dwingen hun consumptie te verminderen. Een van de middelen hiervoor is belasting. De nuttigheden, die zodoende aan den belastingbetaler worden onttrokken, kunnen worden aangewend voor de belooning van arbeidskracht. Veel berust echter op de vraag, hoe de consumptie door belasting wordt beïnvloed. Uit vele — en bijzonder belangrijke — gezichtspunten is het gewenscht, de aankopen van deze personen niet slechts van buitenlandsche, doch ook van inheemsche luxe-artikelen te beperken. Doch aangezien het probleem luidt, zooals wij voortdurend aannemen, *terstond* den toestand op de arbeidsmarkt in zijn geheel te verbeteren, is het laatste paradoxaal genoeg niet bijzonder nuttig. Want wanneer de vraag naar inheemsche luxe-artikelen snel afneemt, komt bij de reeds bestaande werkloosheid nog een nieuwe,

¹⁾ Het zou zeer te betreuren zijn, wanneer — zooals men aanvankelijk aanleiding had om te vreezen — op de komende internationale conferentie te Genève, productiebeperkingen in bepaalde nijverheidstakken ronduit zouden worden aanbevolen.

nl. onder de arbeiders in de luxe-industrieën. Wanneer intusschen ten gevolge van de belasting, die geschiedt om middelen te verschaffen voor ondersteuning van werklozen, resp. voor werkverschaffing, de belastingbetalers hun vraag beperken voor zulke artikelen als voor de werklozen nuttig zijn (brood, melk, vleesch), dan ontstaat daardoor geen nieuwe werkloosheid. Zeker verminderen de belastingbetalers hun vraag, maar de werklozen, die de beschikking krijgen over meer middelen, vergrooten inplaats daarvan hun vraag naar juist dezelfde artikelen in overeenkomstige hoeveelheid: doordat de burgers van het land hun brood deelen, wordt zodoende nieuwe werkgelegenheid geschapen.

De ruimte verbiedt een meer uitvoerige uiteenzetting. Uit het bovenstaande volgt echter, dat er werkelijk mogelijkheden te vinden zijn — zelfs wanneer men de productie niet kan vermeerderen — een ernstigen toestand van werkloosheid ontegenzeggelijk te verbeteren. Dat deze mogelijkheden begrensder en minder gemakkelijk zijn dan men zich gewoonlijk voorstelt, is een kwestie op zichzelf. Voor landen zoals Nederland en Zweden, waar de verhoudingen betrekkelijk stabiel zijn, is de belangrijkste opgave de gildeachtige belemmeringen der productie te onderdrukken (bijv. het monopolie van de vakverenigingen!), en aan den anderen kant de beweeglijkheid te bevorderen. Het gevolg is een vermeerderde productie en een verminderde werkloosheid.

AANTEKENINGEN.

Lithauen.

In dit nummer komt voor het eerst onder het driemaandelijksch overzicht van verschillende centrale banken ook de bankstaat van Lithauen voor. In verband hiermee plaatsen wij de volgende beschouwingen.

De financiële en economische toestand van Lithauen, dat bijna uitsluitend een landbouwland is, waarvan de cultiveering de gewenschte hoogte echter nog niet heeft bereikt, hangt hoofdzakelijk af van den uitslag van den oogst. De landbouw, die gedurende den oorlog en de bezetting geruïneerd werd, begon in 1919 met eigen middelen aan zijn herstel te arbeiden, aangezien te dien tijde buitenlandse credieten niet te krijgen waren.

Het geldwezen van Lithauen had in de periode 1919—1922 sterk onder de Deutsche inflatie te lijden; aangezien de toenmalige Lithausche munteenheid (het bezettingsgeld „Ostmark“) op de Deutsche Papiermark gebaseerd was. Ook de banken voor handel en industrie, die in een atmosfeer van inflatie waren ontstaan, hadden in dien tijd geen gezonden grondslag.

1 October 1925 werd de „Lietuvos Bankas“ (Bank van Lithauen) met een kapitaal van 12 miljoen Litas en een goudreserve van 15 miljoen Litas opgericht, en begon haar werkzaamheid. Binnen zes maanden werd de Deutsche Ostmark geliquideerd, doch de volslagen ineenstorting van den Russischen roebel en de inflatie van de Deutsche Mark hadden in het land een wantrouwen doen ontstaan tegen iedere valuta, den United States dollar uitgezonderd. Op grond van deze psychologische motieven is Lietuvos Bankas bij haar bankbiljettenemissie van het principe uitgegaan, de circulatie voor 100 pCt. in goud en stabiele deviezen te dekken en geenerlei beperkingen voor den aankoop en verkoop van deviezen in te voeren. Dank zij deze, niet zonder strijd doorgedreven politiek heeft het vertrouwen van het land in de stabiliteit van de Lita zich gevestigd, zoodat men in 1925 ook handelswissels op korten termijn tot een bedrag van 12—13 pCt. der circuleerende biljetten ter dekking kon aannemen.

De gunstige of ongunstige uitslag van den oogst moest ook in de balansen van de Lietuvos Bankas tot uitdrukking komen. Wij zien derhalve, dat in 1923/24, toen het actief saldo van de handelsbalans een bedrag van 60 miljoen Litas bereikte, de reserves van de

Lietuvos Bankas in vreemde valuta tot 62 miljoen Litas toegenomen zijn.

Bij gebrek aan particulier kapitaal kon de Lietuvos Bankas, die haar opmerksaamheid in de eerste plaats moest richten op het in stand houden van een stabiel geldwezen, nauwelijks een derde van de door banken, handel en industrie aan haar gestelde kapitaal aanvragen bevredegen.

Het gebrek aan particulier kapitaal heeft de Lietuvos Bankas ook gedwongen geheel af te zien van de credietverleening voor importdoeleinden, in het bijzonder wanneer het goederen betrof, die niet dienden voor den landbouw of die voor het land niet absoluut noodzakelijk waren, zooals steenkolen, zout, suiker, e.d.

Wat den landbouw betreft aan de industrialiseering daarvan wordt intensief gewerkt. Noemenswaardige resultaten zijn reeds verkregen en de export van boter en andere melkproducten is belangrijk toegenomen.

Van de industriele ondernemingen is de houtindustrie, die steeds afzetgebieden voor haar waren vindt, de belangrijkste. Zwakker staan de lederindustrieën en de industrie voor ijzerverwerking, dien het aan geschikte markten voor afzet ontbreekt. Goed daarentegen gaan de spiritusbranderijen en bierbrouwerijen, de lucifersfabrieken en tabaksfabrieken.

In Januari en Februari is de financiële en economische toestand iets gunstiger geweest dan in dezelfde maanden van het voorafgaande jaar. Zooals in Lithauen gewoonlijk het geval is munten deze maanden uit door verhoogden export van landbouwproducten, speciaal vlas. Aangezien dit jaar in het buitenland sterke vraag naar vlas bestaat, ofschoon de prijzen lager zijn dan in het vorig jaar, beloopt de waarde van den vlasuitvoer van dit jaar reeds 300.000 pond sterling.

Massaproductie en hooge loonen in de Vereenigde Staten en Europa.

Op het jaarlijksch diner van de New York State Bankers' Association op 19 Maart jl. hield Prof. Benjamin M. Anderson over bovengenoemd onderwerp de volgende rede:

Europeanen, die in de laatste paar jaren naar de Vereenigde Staten zijn gekomen om het economisch leven aan een onderzoek te onderwerpen, hebben getracht de tooverformule te vinden, die zij naar Europa mee konden terugnemen, om daar met gelijke resultaten toe te passen. Sommigen meenden deze formule te vinden in onze hooge loonen, anderen vonden haar in onze massaproductie. Zeer velen in Europa zijn van meening, dat Europa onze massaproductie in uitgebreiden zin moet imiteeren, anderen zijn van meening, dat zij door een verhooging van de loonen en een daarmede overeenkomstige verhooging van de consumptieve kracht der arbeidende klasse een groote expansie van het economisch leven zouden kunnen bewerkstelligen.

Het is waar, dat onze groote activiteit in de laatste jaren is vergezeld gegaan van hooge loonen en een uitbreiding der massaproductie, doch een diepgaande analyse is noodzakelijk, voor wij oorzaak en gevolg in deze kwesties kunnen onderscheiden en er is nog veel meer noodig voor wij met reden mogen zeggen, dat de aanvaarding van deze dingen in Europa de toestanden daar zou verbeteren.

Massaproductie en hooge loonen in de Vereenigde Staten zijn onderling afhankelijke grootheden. Eenerzijds hebben hooge loonen ons gedwongen de massaproductie uit te breiden met schaarschen en duren arbeid en met betrekkelijk overvloedige en goedkope natuurlijke hulpbronnen en kapitaal. In de Vereenigde Staten zijn wij gedwongen op arbeid te bezuinigen en de natuurlijke hulpbronnen en het kapitaal overvloedig te gebruiken. Dit beteekent massaproductie. Dit beteekent gestandaardiseerde productie, zoodat weinige arbeiders groote en dure machines bedienen en uitgebreide stukken land bewerken. Het beteekent de vervaardiging van groote hoeveelheden gelijkvormige producten in plaats van gespecialiseerde goederen, die veel handwerk vereischen.

In Europa daarentegen is arbeid betrekkelijk overvloedig en zijn de natuurlijke hulpbronnen en het kapitaal betrekkelijk schaarsch. Onder deze omstandigheden is men op een tegenovergestelde politiek aangewezen. Europa kan zich permitteeren betrekkelijk overvloedig arbeid te gebrui-

ken, maar het kan zich niet permitteeren natuurlijke hulpbronnen en kapitaal te verkwisten. Economische vraagstukken zijn problemen van het vinden van de juiste verhoudingen in de aanwending der beschikbare middelen. Op de schaarsche factoren dient te worden bezuinigd, de betrekkelijk overvloedige factoren kunnen kwistiger worden besteed. In den Amerikaanschen landbouw is de opbrengst per HA. laag, vergeleken met de opbrengst per HA. in Europa. Anderzijds is in den Amerikaanschen landbouw de opbrengst per man hoog, vergeleken met de opbrengst per man in Europa. De landbouw in Europa is een intensieve cultuur, waarbij veel arbeid op betrekkelijk kleine stukken land wordt vereischt. In den Amerikaanschen landbouw is de arbeid intensief en dun verspreid over een betrekkelijk uitgestrekt land.

Hetzelfde geldt in de industrie. Wij overtreffen Europa in massaproductie; Europa overtreft ons in de vervaardiging van gespecialiseerde producten, waar veel handenarbeid en persoonlijke oplettendheid voor noodig zijn. Er is natuurlijk veel succesvolle massaproductie in Europa en met den groei van het kapitaal en de toenemende uitvindingen zal er nog veel meer komen. Er is natuurlijk veel en succesvolle handenarbeid en voortbrenging van gespecialiseerde producten in de Vereenigde Staten. Doch over het algemeen genomen bestaat in Amerika de tendens zich te concentreeren op massaproductie, terwijl men zich in Europa, vergeleken met Amerika, meer toelegt op gespecialiseerde goederen; en deze tendens zal waarschijnlijk nog sterker worden zolang wij voortgaan met onze tegenwoordige beperkende immigratiepolitiek. De poging deze tendens met kunstmatige middelen te bestrijden, wil zeggen ons zelf en Europa de voordeelen te ontnemen van een internationale arbeidsverdeling, wil zeggen een oneconomisch gebruik van onzen schaarschen arbeid en een oneconomisch gebruik van Europa's schaarsche kapitaal en natuurlijke hulpbronnen.

Veel van het hierboven gezegde gold reeds vóór den oorlog, doch het verschil is geweldig toegenomen sinds 1914 door de groote beperking der immigratie, die aanvankelijk een gevolg was van den oorlog en later van onze immigratiewetgeving. Hooge en stijgende loonen in de Vereenigde Staten behoeven geen geheimzinnige verklaring. Zij komen niet voort uit een weloverwogen politiek der industrieelen, omdat deze meer koopkracht in de handen van het publiek verlangen. Wij hadden al tien jaar eerder hooge loonen kunnen hebben, wanneer wij de immigratie tien jaar eerder hadden beperkt.

Er is ook een omgekeerde verhouding tusschen hooge loonen en massaproductie. Het is grootendeels juist, dat hooge loonen massaproductie gemakkelijker maken door een meer uniforme markt te verschaffen dan anders het geval zou zijn. Met een gegeven totaalinkomen voor het land is de vraag, hoe dit inkomen over de verschillende sociale klassen verdeeld wordt, niet belangrijk voor de totale productie en consumptie van het land, onverschillig of het inkomen den vorm aanneemt van loonen, landrente, interest of ondernemerswinst, het zal in ieder geval worden uitgegeven of belegd, en ook wanneer het belegd wordt, wordt het uitgegeven en leidt tot werkgelegenheid en economische activiteit. Van dit standpunt zijn hooge loonen niets wonderbaarlijker dan hooge inkomsten voor beleggers en groote winsten voor ondernemers en landeigenaren. De vraag echter van de richting, waarin de uitgaven plaats vinden, en van de wijze, waarop de industrie op deze uitgaven zal reageeren, hangt in groote mate af van de vraag of het inkomen over velen verspreid is of geconcentreerd in betrekkelijk weinig handen. Indien een groot gedeelte van het inkomen van een land in handen van weinigen komt, terwijl de massa lage inkomens heeft, zal de massaproductie van artikelen met een betrekkelijk groote waarde aan grondstoffen minder snel groeien. Massaproductie van goedkoopere goederen, die noodig zijn voor de armere klasse, en waarvoor de armeren kunnen betalen, wordt natuurlijk aangemoedigd. Doch voorwerpen van grootere waarde moeten geproduceerd worden volgens meer verschillende patronen met een kleinere hoeveelheid van elk bepaald model, aangezien de smaak der rijken en welvarenden gevarieerder is en de nadruk bij hun vraag valt op kwaliteit en verscheidenheid ter bevrediging van hun individueelen smaak. Onder deze omstandigheden zullen ook veel meer menschen hun bestaan vinden in huiselijke beroepen en door het verrichten van verschillende persoonlijke diensten dan waarschijnlijk het geval zal zijn, wanneer het inkomen meer verspreid is. Hooge en stijgende loonen hebben derhalve sinds 1914 en vooral sinds den oorlog de uitbreiding der massaproductie in de Vereenigde Staten ongetwijfeld in de hand gewerkt.

De hierboven beschreven relatie bestaat, doch zij rechtvaardigt in geenen deele de conclusie, dat massaproductie en hooge loonen zoo maar naar Europa kunnen worden overgebracht in de verwachting, dat dit tot goede resultaten zal leiden. Hooge loonen in de Vereenigde Staten zijn mogelijk, aangezien arbeid schaarsch is, land en kapitaal overvloedig zijn en het product per arbeider, werkend met overvloedig land en kapitaal, hoog is. Loonen vloeien voort uit het product. Zij hebben de neiging gelijk te zijn aan het product, dat aan den marginalen arbeider kan worden toegerekend. Wanneer het marginale product van den arbeid hoog is ten gevolge van schaarschte van arbeid, hebben de loonen de neiging om hoog te zijn. Wanneer arbeid zoo overvloedig is, dat het grensproduct van arbeid laag is, hebben ook de loonen neiging om laag te zijn. Loonen, zooals die in Amerika bestaan, kunnen daarom niet in Europa worden ingevoerd, aangezien het product, waaruit zij moeten worden betaald, niet bestaat. Zoo kan ook massaproductie naar Amerikaanschen trant niet worden overgeplant naar Europa, waar de natuurlijke hulpbronnen en het kapitaal er niet voor beschikbaar zijn. De Europeesche ondernemer, die het zou wagen Amerikaansche methodes van massaproductie toe te passen, m.a.w. die een geringe hoeveelheid arbeiders te werk zou stellen op een uitgestrekt terrein en met een groote hoeveelheid kapitaal, zou door de concurrentie op de Europeesche markten worden uitgeschakeld door ondernemers, die de situatie nemen zooals ze is, m.a.w., die den beschikbaren overvloedigen arbeid besteden om te vervaardigen, wat eerstgenoemde met betrekkelijk dure machines, hoog geprijsd land en natuurlijke hulpbronnen trachtte te bereiken.

Naar aanleiding van de Jaarrede van den Voorzitter der Nederlandsche Reeders-vereeniging.

In het nummer van 30 Maart jl. namen wij eenige passages op uit de jaarrede van den Voorzitter der Nederlandsche Reeders-vereeniging.

Daaronder kwam ook voor een kritiek op een onlangs door ons (E.-S. B. van 2 Maart 1927, pag. 190 e.v.) gepubliceerd artikel van den heer P. S. van 't Haaff, getiteld „Nieuwe richtlijnen voor internationale Scheepvaartwetgeving”.

De heer van 't Haaff verzoekt ons er op te willen wijzen, dat uit genoemde jaarrede blijkt, dat de heer van der Houven van Oordt en wellicht anderen, de strekking van genoemd artikel niet voldoende hebben begrepen. Het geheele betoog van den heer van 't Haaff had uitsluitend betrekking op *regeringsconferenties*. De gang van zaken op *internationale reederscongressen*, waarop de voorzitter doelt, staat hernaast en doet geen afbreuk aan het door den heer van 't Haaff medegedeelde. [Red.]

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

De Economist. — Haarlem, Maart 1927.

Prof. Mr. J. C. Kielstra, Nieuwe mogelijkheden voor Suriname; P. Liefstinck, Het toerekeningsprobleem bij J. B. Clark I; Ir. B. Bölger, De werkgeversorganisatie in Nederland.

Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik — Tübingen, Februari 1927.

J. Schumpeter, Die sozialen Klassen im ethnisch homogenen Milieu; Dr. K. Mannheim, Das konservative Denken I. Soziologische Beiträge zum Werden des politisch-historischen Denkens in Deutschland; A. Sokoloff, Zwei Beiträge zur Theorie der Umlaufgeschwindigkeit des Geldes I; Dr. G. Mayer, Der Allgemeine Deutsche Arbeiterverein und die Krisis 1866; Dr. H. Fürth, Die Schwangerschaftsunterbrechung und das Strafgesetz.

The Economic Journal — Londen, Maart 1927.

Prof. H. Clay, The authoritarian element in distribution; Prof. L. V. Birck, Theories of over-production; Prof. G. W. Daniels and J. Jewkes, The crisis in the Lancashire cotton industry; F. P. Ramsey, A contribution to the theory of taxation; W. H. Dawson, The Pan-European movement; J. P. Maxton, Rural Scotland during the war.

Journal des Economistes — Parijs, 15 Februari 1927.

Yves-Guyot, Récriminations et réalités chinoises; *F. T. Piggott*, La Chine depuis la paix de Versailles; *X.*, Le rapport de la Banque de France; *X.*, Le redressement financier; *J. B. Legros*, Chronique de l'inflation; *G. de Nouvion*, Le nouveau régime des Chemins de fer de l'Etat en Belgique; *X.*, La création d'une chambre d'arbitrage à Marseille; *B. L. L. E.*, La Ligue du Libre-Echange (février 1927).

Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik. — Jena, Januari 1927.

W. Taucher, Banknotenpolitik und Konjunktur und Krise; *F. Heyer*, Die Krisis im britischen Kohlenbergbau.

The Journal of Political Economy. — Chicago, Februari 1927.

G. C. Tunell, Value for taxation and for rate making; *E. C. Longobardi*, Higher commercial education in Italy; *R. E. Montgomery*, Jurisdictional disputes; *E. Lowenthal*, Labor policy of Oneida Community Ltd.; *S. H. Nerlove*, Investments and fire and marine insurance.

The Quarterly Journal of Economics — Cambridge, Mass., Februari 1927.

J. C. Bonbright, Depreciation and valuation for rate control; *E. J. Working*, What do „Statistical demand” curves show? *F. E. Richter*, The copper-mining industry in the United States, 1845—1925; *H. E. Miller*, Utility curves, total utility, and consumer's surplus; *A. L. Dunham*, The influence of the Anglo-French Treaty of Commerce of 1860 on the development of the iron industry in France.

Revue d'Économie Politique — Parijs, Nov.-Dec. 1926.

F. Sauvaire-Jourdan, Le rapport du Comité des experts et la revalorisation du franc; *Ch. Gide*, La propriété foncière dans les colonies sionistes; *A. Philipp*, Le mouvement ouvrier dans les mines de houille aux États-Unis.

Schmollers Jahrbuch — München, Leipzig, Februari 1927.

W. Lotz, Adam Smith, ein Jubiläum; *O. Weinberger*, Hermann Heinrich Gossen; *Fr. Zizek*, „Nicht vergleichbare” statistische Zahlen; *Fr. Beckmann*, Der Bauer im Zeitalter des Kapitalismus; *J. Wolf*, Geburtenrückgang und Sexualmoral; *R. Liefmann*, Zur Theorie und Systematik der Genossenschaften.

De Socialistische Gids — Amsterdam, Maart 1927.

bevat o.a.:
Mr. M. J. A. Moltzer, Het nieuwe voorontwerp ziekwet; *S. Mok*, Max Weber.

Journal de la Société de Statistique de Paris — Parijs, Februari 1927.

C. Gini, La statistique en Italie; *Sauvy*, La population étrangère en France et les naturalisations.

The Geographical Journal. — Londen, Februari 1927.

C. Gillman, South-West Tanganyika Territory; *H. Lyons*, Ancient surveying instruments; *B. Neven-Spence*, Route traversing in bush country.

Idem. — Londen, Maart 1927.

Prof. J. W. Gregory, The fiords of the Hebrides; *G. S. L. Cloues*, Ships of early explorers; *A. Wilson*, A periplus of the Persian Gulf; *W. E. D. Allen*, Recent Russian archaeological exploration.

Tijdschrift voor Economische Geographie — 's-Gravenhage, 15 Februari 1927.

Prof. W. E. Boerman, Onderzoek naar de economisch-geografische structuur van onze gemeenten; *Ir. L. Peters li.*, De beteekenis van den Nederland-

schen groenten-export; *P. Eibergen*, Djatiroto; *Dr. J. R. Beversluis*, De intergewestelijke handelsbeweging der Buitengewesten en de uitvoer naar buiten Nederlandsch-Indië, meer speciaal van de artikelen hout en verdere boschproducten; *Prof. Dr. H. Blink*, Rosario, de grootste graanhaven van Argentinië; *H. Ch. G. J. van der Mandere*, De vrije stad Danzig en haar haven; *A. Hallema*, De provincie Drente in cijfers. Een statistische vergelijking der bevolkingscijfers van Drente over de periode ± 1865—1925 (wordt vervolgd); *A. Hallema*, Naschrift bij het artikel „Noord-Brabant” door *H. v. Velthoven* in dit tijdschrift Febr. 1926.

Idem. — 's-Gravenhage, 15 Maart 1927.

C. L. van Balen, De havens van Nederland; *N. W. C. Brouwer*, Suriname's herstel. De verkeersontwikkeling is van primair belang voor den economischen opbouw van Suriname; *A. Hallema*, De provincie Drente in cijfers. Een statistische vergelijking der bevolkingscijfers van Drente over de periode ± 1865—1925 (vervolgd); *Prof. Dr. H. Blink*, Platina-productie.

De Indische Gids — Amsterdam, 1 Maart '27.

H. Ch. G. J. van der Mandere, De jaarverslagen van het Algemeen Syndicaat van Suikerfabrikanten op Java over 1924 en 1925; *G. Nijpels*, Over Volkenbond, wapenbeperking en neutraliteit; *Dr. H. H. Juyboll*, Een Deensch bericht over een vorstelijke lijkverbranding op Bali in het midden der 19e eeuw; Waarom de Nieuw-Guinea expeditie zoo overhaast werd opgezet; *Mr. J. J. van Bolhuis*, Indië en de Ned. Volksvertegenwoordiging.

Koloniale Studiën — 's-Gravenhage, December 1926.

A. M. P. A. Scheltema, De groei van Java's bevolking; *Dr. G. H. van der Kolff*, Hahn's hypothese der Ploegcultuur voor Indonesië ontwikkeld; *D. H. Meijer*, Dactyloscopie voor Nederlandsch-Indië; *Dr. B. J. F. Steinmetz*, Enkele opmerkingen naar aanleiding van het jaarverslag van de Javasche Bank over het boekjaar 1925—1926.

Revue Générale de Droit International Public — Parijs, Sept.—Dec. 1926.

Moncharville, Le régime capitulaire au Siam et le traité franco-siamois du 14 février 1925; *J. Bfremoff*, Le premier traité collectif européen de conciliation. Traité du 15 janvier 1925 (Esthonie, Finlande, Lettonie, Pologne); *A. Rolin*, Paul Fauchille et l'Institut de Droit International; *B. Mirkine-Guetzevitch*, Le Droit consulaire de l'U. R. S. S.; *J. Blociszewski*, La restauration de la Pologne et la diplomatie européenne.

De Naamlooze Vennootschap — Roermond, 15 Februari 1927.

Prof. J. G. Ch. Volmer, Reclame I; *Dr. G. W. M. Huysmans*, De Naamlooze Vennootschap in haar verkeer met de bank. I; *M. J. H. Smeets*, De Duitse Vennootschapsbelasting; *Mr. S. E. J. M. van Lier*, Strafrechtelijke aansprakelijkheid van den accountant. (Naar aanleiding van het Wetsontwerp op de Naamlooze Vennootschap); *H. J. van Arkel*, De Gemeenschappelijke Mijnbouwmaatschappij „Billiton”; *C. J. B. Otte*, Middenstandsbankwezen; *Mr. G. Russel*, Rechtsvorming door onbevestigende Rechtspraak in Belastingzaken; *Mr. G. Russel*, Een foutieve verwijzing in art 96a der Successiewet. (Wet van 28 December 1926 Stbl. No. 429).

Idem. — Roermond, 15 Maart 1927.

Prof. Mr. E. J. J. van der Heyden, De Nota van Wijzigingen; *Dr. G. N. M. Huysmans*, De Naamlooze Vennootschap in haar verkeer met de bank, II; *Prof. J. G. Ch. Volmer*, Reclame II; *G. J. Schras*, Het Middenstandsbankwezen. (Met naschrift door *C. J. B. Otte*); *H. J. van Arkel*, De gemeenschappelijke Mijnbouwmaatschappij „Billiton” II.

STATISTISCH OVERZICHT VAN DEN ECONOMISCHEN TOESTAND VAN NEDERLAND.
(Niet met * gemerkte gegevens ontleend aan het Maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek.)

Main data table with columns for months (Juni to Januari) and rows for categories like Arbeidsmarkt, Indexcijfer der Werkloosheid, Arbeidsbemiddeling, etc.

§ Voorloopige cijfers.
1) 40 distr.- en 3 andere arb.beurzen en, voor zoover bekend, de cor-pondentsch. der arb.bemiddeling. 2) Zowel door Nederl. als buitenl. schepen. 3) Kolenslik niet inbegrepen. Wel zijn inbegr. de eigen consumptie der mijnen en de kolen, die aan de mijnwerkers gegeven worden [z.g. „Deputatkolhen“]. 4) Saldo invoer plus eigen productie. 5) D.w.z. onder betaling van accijns in het vrije verkeer gebracht. Aangenomen mag worden, dat deze suiker binnenkort de consumenten be- reikt. 6) D.w.z. waarvoor restitutie van accijns is verleend wegens

uitvoer in den vorm van suikerhoudende goederen. 7) Op den laatste van het kwartaal. Cijfers van Lloyds. 8) Te A'dam en te R'dam. 9) A'dam, R'dam, Vlissingen, Vlaardingen, Hoek van Holland, IJmuiden en overige havens. 10) Zonder voorschot aan den Staat en schatkistpromessen rechtstreeks; 3e weekbalans v. d. maand. 11) Nom. bedrag voor Juni 155,4; Juli 26,7; Oct. 108,5; Nov. 27,0; Dec. 15,1; Jan. '26 75,1. 12) 2e kwartaal. 13) Jan./Dec. 14) 4e kwartaal '25. 15) 1e halfjaar. 16) 1e half- jaar '25. 17) Dec. '25.

GIRO-KANTOOR DER GEMEENTE AMSTERDAM.

Table with columns: Giro's (eenzijdige vermelding), Girobetalingen aan gemeentestellingen, Girobetalingen aan particulieren, Geldomzet, Ontvangsten, Betalingen, Part. rekeninghouders, Waarvan rekeningh. welke gelden voor 1 jaar vast hebben gedeponeerd. Rows for Februari 1927 and Februari 1926.

1) Gemiddeld saldo te goed. 2) Einde der maand.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN. OPEN MARKT.

Table with columns: Amsterdam Partic. disc., Londen Daggeld, Parijs Partic. disc., Berlijn Daggeld, New York Call money, etc. Rows for 1927 (2 April, 28 Mrt., 21/26 Maart, 14/19 Maart), 1926 (29 Mrt., 30 Mrt.), 1925 (30 Mrt.), and 1914 (20/24 Juli).

1) Call money-koers van 2 April en daaraan voorafgaande weken t/m Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Table with columns: Data, New York, Londen, Berlijn, Parijs, Brussel, Batavia. Rows for 29 Maart 1927, 30, 31, 1 April 1927, 2, 4, Laagste d.w., Hoogste d.w., 28 Maart 1927, 21, Muntpariteit.

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

Table with columns: Data, Zwitserland, Weenen, Praag, Boekarest, Milaan, Madrid. Rows for 29 Maart 1927, 30, 31, 1 April 1927, 2, 4, Laagste d.w., Hoogste d.w., 28 Maart 1927, 21, Muntpariteit.

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

2) Wettelijk gestabiliseerd tusschen 7.53/16 en 7.21/16.

Table with columns: Data, Stockholm, Kopenhagen, Oslo, Helsingfors, Buenos-Aires, Montreal. Rows for 29 Maart 1927, 30, 31, 1 April 1927, 2, 4, Laagste d.w., Hoogste d.w., 28 Maart 1927, 21, Muntpariteit.

*) Noteering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave.

Laatstbekende noteeringen te Amsterdam en Rotterdam op 1 April 1927 voor telegrafische uitbetaling op:

Table with columns: Europa (London, Berlijn, Parijs, Brussel, Luxemburg, Zurich, Praag, Weenen, Boedapest, Boekarest, Sofia, Belgrado, Stamboel, Athene, Milaan, Madrid, Lissabon, Kopenhagen, Oslo, Stockholm, Reickjavik, Warschau, Kovno, Riga, Reval, Helsingfors, Moskou), Amerika (New-York, Montreal, Mexico, Buenos Aires, La Paz, Rio de Janeiro, Valparaiso, Bogota, Quito, Lima, Montevideo, Caracas, Paramaribo, Willemstad, San Jose, Guatemala, Managua, San Salvador), Azië (Calcutta, Batavia, Kobe, Hong Kong, Shanghai, Singapore, Manilla, Bangkok, Teheran), Afrika (Kaapstad, Alexandrië), Australië (Melbourne, Sydney, Nieuw Zeeland).

1) Pariteit der voorm. Oostenr. Kroon. 2) Goudpeso. 3) Milre is Goud.

*) Not. te Amsterdam. Overige not. part. opgave. **) 1Belga = 5 frank.

ORIGINAL DEN HAAG HEERENGRACHT 50 ODNER TELEFOON 13300 REKENMACHINES

VIII. NATIONALE BANK VAN HONGARIJE.

(In millioenen Pengö's. 1 Pengö = 12.500 Kr.)

Data	Goud	Vreemd geld, deviezen tegoed in het buitl.)	Binnenl. wissels, ceelen en effecten	Voor- schot aan den Staat	Circu- latie	Rekg.-Courant	
						Staat	Partic.
15 Maart '27	169	96	171	120	379	249	12
7 " '27	169	107	179	121	395	253	11
28 Febr. '27	169	110	190	122	416	247	13
23 " '27	169	109	182	122	374	274	19
15 " '27	169	105	184	123	396	255	11
7 " '27	169	109	201	125	424	239	18
31 Jan. '27	169	103	207	128	435	228	13
23 " '27	169	97	186	130	371	266	16
15 " '27	169	102	189	131	393	259	10
7 " '27	169	113	202	133	430	243	16
31 Dec. '26	169	117	218	135	471	222	22
23 " '26	169	115	208	144	433	262	15
15 Maart '26	83	162	133	154	356	205	16
15 Maart '25	48	162	131	158	320	210	17

*) Als dekking van biljetten en saldi in rekg.-courant geldende, volgens art. 85 der statuten.

IX. TSJECHOSLOWAAKSCHE NATIONALE BANK.

(In millioenen Tsjechoslow. Kronen.)

Data	Vor- ding op den Staat	Goud en Zilver	Vreemd geld en tegoed in het buitl.	Discon- to's en bele- ningen	Circu- latie	Rek. Crt.
7 Maart 1927	4.758	1.048	1.996	117	6.688	1.855
28 Febr. 1927	4.763	1.048	2.021	133	6.917	1.726
23 " 1927	4.768	1.040	2.034	140	6.332	2.300
15 " 1927	4.769	1.038	2.046	153	6.392	2.301
7 " 1927	4.788	1.038	2.057	161	6.709	2.047
31 Jan. 1927	4.795	1.038	2.075	178	6.969	1.868
23 " 1927	4.802	1.038	2.109	190	6.519	2.388
15 " 1927	4.807	1.038	2.113	207	6.797	2.142
7 " 1927	4.810	1.038	2.111	259	7.340	1.690
31 Dec. 1926	4.813	1.037	2.083	261	8.203	882
23 " 1926	4.828	1.037	2.018	196	7.165	1.702
15 " 1926	4.832	1.034	1.910	206	7.054	1.719
7 " 1926	4.834	1.034	1.878	213	7.180	1.592
7 Maart 1926	4.971	1.072	1.176	898	6.896	1.623
7 Maart 1925	5.524	1.029	568	1.600	7.464	683

X. ZUIDAFRIKAANSE RESERVEBANK.

(Voornaamste posten in duizenden Ponden.)

Data	Goud en Goud- cert.	Dis- conto's en bele- nen.	Waar- van Reg- papier	Circu- latie	Rek. Crt.	Alge- meen Dekkings perc*.)
26 Febr. 1927..	8.151	7.323	1.759	8.159	7.612	52,0
19 " 1927..	8.088	7.892	2.719	7.161	8.272	52,9
12 " 1927..	8.076	7.886	2.592	7.474	8.358	51,2
5 " 1927..	8.255	8.035	2.618	8.012	7.679	53,3
29 Jan. 1927..	7.779	7.583	2.313	7.995	7.279	51,0
22 " 1927..	7.747	7.417	2.258	7.080	7.257	54,6
15 " 1927..	7.967	7.787	2.528	7.333	7.573	52,0
8 " 1927..	7.904	7.539	2.998	7.913	6.496	53,9
31 Dec. 1926..	7.542	7.944	1.983	8.575	6.234	50,4
24 " 1926..	7.190	7.596	1.893	7.920	5.824	51,9
18 " 1926..	7.206	7.445	2.016	7.432	5.668	52,7
11 " 1926..	6.817	7.464	1.829	7.512	5.277	51,9
4 " 1926..	7.428	6.028	1.734	7.964	5.444	55,3
27 Febr. 1926..	8.116	7.412	2.094	8.194	7.121	52,4
28 Febr. 1925..	14.073	4.915	—	11.136	6.578	78,3

*) Verhouding goud, goudcert. en pasmunt tegenover opeisbare schulden: bankbiljetten en deposito's.

XI. BANK VAN LITHAUEN. (In millioenen Lita's.)

Data	Goud	Zilver	Buitent. Devie- zen	Dis- conto's en Bele- nen.	Kapi- taal	Bank- biljetten in omloop	Depo- sito's
31 Dec. 1922	15,2	0,003	17,9	8,5	12,0	30,2	0,2
30 Juni 1923	16,3	0,182	35,5	12,7	12,0	48,5	7,4
31 Dec. 1923	16,4	0,255	46,5	16,5	12,0	60,1	14,1
30 Juni 1924	24,4	0,090	55,4	30,9	12,0	67,8	42,9
31 Dec. 1924	30,7	0,060	62,2	36,6	12,0	92,9	31,3
30 Juni 1925	33,3	0,046	34,5	38,2	12,0	79,2	24,5
31 Dec. 1925	32,3	5,4	30,4	49,2	12,0	81,9	24,3
30 Juni 1926	30,5	6,0	27,0	44,4	12,0	79,4	19,1
31 Dec. 1926	31,3	5,1	37,1	51,9	12,0	86,7	34,5
15 Jan. 1927	31,3	5,1	36,3	52,0	12,0	84,0	35,1
15 " 1927	31,3	5,0	37,5	52,7	12,0	86,6	34,3
15 Febr. 1927	31,3	5,0	38,6	56,7	12,0	87,6	38,8
28 " 1927	31,3	4,9	39,1	56,8	12,0	90,4	35,8

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 4 April 1927.

Nadat ter beurze van Berlijn gedurende vrij langen tijd onzekerheid heeft bestaan ten opzichte van de houding, welke de geldmarkt tegen het einde van de maand zou aannemen, is hierin in de achter ons liggende berichtsweek verandering ingetreden. Men had nl. de zekerheid verkregen, dat lang tevoren zodanige maatregelen waren genomen, dat van eenige verstijving van de geldmarkt geen sprake behoefde te zijn en men heeft zich dus volkomen bezig kunnen houden met de mérites, welke de aandelenmarkt op zichzelf te zien heeft gegeven. Blijkens het koersverloop van de laatste dagen is men te dezen aanzien optimistisch gestemd. Merkwaardig is het, dat berichten, welke toch, oppervlakkig beschouwd, alle aanleiding zouden kunnen bieden om een depressie te voorschijn te roepen, bijv. de prijzenoorlog op de internationale steenkolenmarkt — geen enkelen invloed hebben uitgeoefend.

Te Parijs is een eigenaardige koersbeweging op te merken geweest. Ofschoon de heer Poincaré heeft laten uitkomen, dat zijn uitspraken in de financiële commissie van de Kamer niet zóó uitgelegd moesten worden, alsof een stabilisatie van het ruilmiddel binnen zeer afzienbaren tijd verwacht zou moge worden, schijnt het publiek toch aan deze — oorspronkelijke — opvatting te hebben vastgehouden. Tot de opgewekte stemming heeft ook bijgedragen het feit, dat op het oogenblik tusschen de Bank van Frankrijk en de Bank van Engeland onderhandelingen worden gevoerd — naar men zegt betreffende een vervroegde aflossing van de door de Bank van Engeland verdisconteerde Fransche schatkistwissels en een hiermede verband houdende vervroegde teruggave van het gouddepôt aan de Bank van Frankrijk — en dat een consolidatieleening is aangekondigd. Hand aan hand met de rijzing van Fransche fondsen is gepaard gegaan een daling van buitenlandse papieren.

De beurs te Londen heeft een geheel ander aspect gehad. De mededeeling, dat het tekort op het financiële boekjaar 1926/1927 ruim £ 36.000.000 zal bedragen, heeft de City weliswaar niet verrast — men had met een tekort van ongeveer dezen omvang vrijwel rekening gehouden — doch de aankondiging was toch niet in staat een opgewekte stemming in het leven te roepen. Dit was te minder het geval, omdat men nog volmaakt in het duister tast omtrent de maatregelen, welke tot dekking van het tekort genomen zullen worden. Ook China blijft een ongunstige factor.

Te New York is de markt zeer onregelmatig gebleven. Het publiek heeft niet veel aandeel in den handel genomen, zoodat het terrein vrijwel geheel door den beroeps-handel wordt beheerscht.

Ten onzent is de handel in sommige afdelingen vrij levendig geworden. Zelfs is dit voor de beleggingsmarkt op te merken geweest, hoewel hier de belangstelling zich grootendeels op buitenlandse soorten heeft geconcentreerd. Met name waren de aan onze beurs verhandelde Fransche obligaties sterk gevraagd, waarbij soms belangrijke koerswinsten te boeken zijn geweest. Hoewel het hoogst bereikte peil niet behouden kon blijven, is de stemming tot het einde van de berichtsperiode zeer vast gebleven. 6 pCt. Ned. Werk. Schuld 1922: 106½, 105½/16, 106; 4½ pCt. Ned. Werk. Schuld 1917: 98½, 99½, 99½/16; 4½ pCt. Ned.-Ind. 1926: 95½/32, 95½/16, 95½/32; 5 pCt. Mexico £ 100—1000: 107½, 11½, 11; 5 pCt. Brazilië 1913 £ 20—100: 71½, 71¼, 71½/16; 8 pCt. Sao Paulo: 106½, 106.

Een omvangrijke handel is ontstaan in de afdeling voor binnenlandsche industriële ondernemingen en wel in de eerste plaats voor kunstzijdesoorten. De kooplust, welke voor deze aandelen in de laatste weken op te merken is geweest, heeft ook in de achter ons liggende berichtsweek aan kracht kunnen winnen, zoodat alles desbetreffende aandelen aan onze markt een stijging van beteekenis hebben kunnen ondergaan. Alleen op den laatsten dag van de berichtsperiode scheen eenige verzwakking te zijn ingetreden; toen toch was voor het eerst na betrekkelijk langen tijd het aanbod eenigszins overheerschend. De overige soorten uit de hier besproken afdeling hebben geen bijzondere aandacht getrokken. Centrale Suiker Mij.: 124, 123, 122¼; Hollandse Kunstzijdeindustrie: 122½, 125½, 133¼, 131¼; Jurgens: 174½, 172½, 173½; Maekubee: 116¼, 114½, 123½, 121½; Ned. Kunstzijdefabriek: 317¼, 314½, 335¼, 348¼, 341¼; Philips Gloeilampenfabriek: 375, 377¼, 380.

Eigenaardig is het verloop voor tabaksaandelen geweest. Gedurende het grootste deel van de week zijn de aandelen in Sumatratabaks-ondernemingen eenigszins op den achtergrond gebleven, waartegenover groote belangstelling voor Javasoorten is ontstaan. O.a. hebben aandelen Besoeki Tabak een belangrijke stijging kunnen behalen. Tegen het

einde van de berichtperiode echter zijn ook Sumatra aandeelen in den kring der belangstelling getrokken, waardoor ten slotte een vergelijking met de vorige week voor de meeste soorten een herstel te zien geeft. Arendsburg: 641, 644½; Besocki Tabak: 378, 391, 407, 410; Deli Batavia: 479, 475½, 486½; Deli Mij.: 445½, 441¼, 446½; Agoepit: 324½, 319½, 310 (ex div.), 320; Oostkust: 243½, 242¼, 244½; Senembah: 437½, 434¼, 438, 437½.

Rubberaandeelen hebben een rustig beeld getoond. De verschillen zijn hier bijzonder klein gebleven, evenals de handel. De rubberprijs heeft dan ook geen aanleiding tot ingrijpen gegeven, hoewel de bespiegelingen omtrent den voorraad te Londen af en toe aanleiding tot cenig aanbod hebben gevormd. Hiertegenover stonden echter de berichten omtrent een uitbreiding van de levendigheid in de automobiellijverheid in de Vereenigde Staten, waardoor vraag ontstond, welke het aanbod volkomen nivelleerde. Amsterdam Rubber: 348½, 350¼, 348½; Deli Batavia Rubber: 277, 274¼, 272; Hessa Rubber: 547, 552½, 501 (ex div.), 499¼; Indische Rubber: 426, 424, 432¼, 427; Java Caoutchouc: 233¼, 229, 230; Kali Telepak: 355, 351½, 345½, 348; Kendeng Lemboe: 420, 422½, 420; Ned.-Ind. Rubber & Koffie: 337, 339¼, 338; Oost-Java Rubber: 398, 393, 394; R'dam Tapanoeli: 168, 167, 169; Serbadjadi: 348¼, 346, 353½, 348½; Sumatra Caoutchouc: 302½, 308¼, 306; Sumatra Rubber: 418, 422, 427; Vereenigde Indische Cultuur Ondernemingen: 213½, 214, 215½, 214; Intercontinental Rubber: 14⁹/₁₆, 13²⁹/₃₂, 13¹⁵/₁₆.

Suikeraandeelen hebben een vast verloop gehad. De Cuba-noteringen hebben op sommige dagen een verbetering te zien gegeven en deze hebben de eerste aanleiding tot enkele koopporders gevormd. Daarenboven heeft de taxatie van de V.J.S.P. van oogst 1927 — welke een grooteren oogst dan die van 1926 in uitzicht heeft gesteld — het vertrouwen in de toekomst van de suikermaatschappijen doen groeien. Cultuur Mij. der Vorstenlanden: 178¼, 181½, 178¼; Handelsvereniging Amsterdam: 729, 730, 721, 726; Java Cultuur Mij.: 375, 384¼, 381½, 384; Kalibagor: 438, 447, 449¼, 448; Krian: 172¼, 174¼, 176¼; Moormann: 450, 452, 455; Ned.-Ind. Suiker Unie: 261, 262½, 261; Poerwedjo: 117¼, 116½, 117½, 118; Sindanglaet: 425, 429; Suiker Cultuur Mij.: 294, 295½, 298, 295½; Tjepper: 770.

Scheepvaart-aandeelen werden gestimuleerd door het gunstige jaarverslag van de Holland-Amerika Lijn, hetwelk niet slechts een toeneming van de winsten, doch ook een verbetering van de kaspositie te zien heeft gegeven. Aan deze verbeterde stemming heeft het minder goede jaarverslag van de Koninklijke Ned. Stoomboot Mij. niet veel afbreuk kunnen doen. Holland-Amerika Lijn: 87, 86, 90, 88; Java-China-Japan Lijn: 127¼, 130½, 128; Kon. Boot: 104½, 99, 98; Ned. Scheepvaart Unie: 190¼, 192, 191½; Stoomvaart Mij. Nederland: 191¼, 190¼, 190¼.

De afdeling voor *petroleumaandeelen* was ongeanimeerd. Hoewel de dalende prijzen van ruwe petroleum voor de groote ondernemingen — zooals de Koninklijke — niet steeds een nadeel behoeven te beteekenen, heeft de lusteloze tendens voor petroleumaandeelen in Amerika toch wel eenigen invloed uitgeoefend. Bovendien was de markt te Parijs voor deze aandeelen minder opgewekt, in verband met de grotere belangstelling voor Fransche papieren. Dordtsche Petr. Ind. Mij.: 356¼, 352½, 354; Kon. Ned. Petr. Mij.: 380½, 373½, 375¼, 372½; Perlak Petroleum: 68½, 67¼, 68½; Peudawa: 28½, 27½, 23½.

Mijnaandeelen hebben een rustige ontwikkelingsgang getoond, waarbij de groote koersverschillen van de vorige week niet zijn voorgekomen. Alg. Explorat Mij.: 79, 82½, 80½; Boeton Mijnbouw Mij.: 218¼, 215½, 221, 211; Müller & Co.'s Mijnbouw Mij.: 90½, 89½, 92, 89¼; Redjang Lebong: 217½, 228, 222, 223; Singkep Tin Mij.: 465, 470, 480¼, 482.

De afdeling voor *bankaandeelen* was onbewogen, doch vast. Amsterdamsche Bank: 174½, 174, 173; Holl. Bank voor Zuid-Amerika: 77¼, 77½, 77; Javasche Bank: 368, 373; Koloniale Bank: 251½, 249, 249¼; Ned.-Ind. Handelsbank: 174½, 173½, 173½; Ned. Handel Mij.: 159¾, 160¾, 158¾, 159¼; R'damsche Bankvereniging: 93½, 89½ (ex div.), 90; Twentsche Bank: 143.

Amerikaansche papieren hebben een kleine markt gehad bij een verdeeld voorkomen. Sterk gevraagd waren aandelen U. S. Steel Corporation. Anaconda Copper: 94½, 93¹⁵/₁₆; Studebaker: 53½, 51½, 54¼; United States Steel Corp.: 167½, 169½, 171¼, 171½; Atohison Topeca: 177, 177¹³/₁₆, 176½, 177½; Baltimore & Ohio: 114½, 114¾, 114½; Erie: 45¼, 48½, 52; Missouri Kansas & Texas: 39½, 41½, 42; St. Louis & San Francisco: 114⁹/₁₆, 112¼; Union Pacific: 172, 171, 173; Wabash Railway: 71²⁷/₃₂, 70¾, 70½.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

5 April 1927.

Tarwe. Na de uitvoerige beschouwingen der vorige week in deze kolommen, valt ditmaal weinig belangrijks over de tarwemarkt mede te deelen, aangezien zich geen veranderingen van beteekenis in den algemeenen toestand en evenmin in de prijzen hebben voorgedaan. Zoowel te Chicago als te Winnipeg fluctueerden de termijnmarkten binnen nauwe grenzen. De stemming was meestal tamelijk vast, doch de prijsverhoogingen gedurende de week hebben toch slechts weinig te beteekenen. Hetzelfde geldt voor de markten in Argentinië.

In Europa was aanvankelijk de vraag beter en in de Engelsche markt werden nogal wat ladingen verhandeld; later evenwel werd de toestand kalmer en het feit, dat de prijzen zoo weinig fluctueeren, werkt ook weinig op den ondernemingslust. Bovendien werden er van de meeste landen groote hoeveelheden tarwe afgeladen, vooral van Argentinië en Australië en de hoeveelheid onderweg naar Europa, die de vorige week iets was afgenomen, is dan ook wederom toegenomen. Indien werkelijk de vaart op de St. Laurence River zoo vroeg geopend wordt als men verwacht, zullen natuurlijk ook de verschepingen van Noord-Amerikaansche tarwe, die op het oogenblik wel wat verminderd zijn, wederom toenemen en Europa zou dan wel, althans in korten tijd, abnormaal veel tarwe tegelijk op te nemen hebben. Intusschen blijft de vraag in de continentale markten regelmatig voortduren, ofschoon klachten over gebrek aan vraag voor meel talrijker worden.

In Amerika zijn eenige particuliere schattingen verschenen over de vermoedelijke opbrengst van den nieuwen oogst van wintertarwe. Het cijfer 585 miljoen bushels is nogal wat kleiner dan het eencijfer van verleden jaar, namelijk 627 miljoen, doch het is toch zeer bevredigend en de publicering van deze cijfers veroorzaakte toch wel eenigen druk op de markt. Het spreekt vanzelf, dat er over de zomertarwe nog in het geheel niets te zeggen is, daar die nog moet worden uitgezaaid. Ook Europeesche oogstberichten hebben in dezen tijd van het jaar nog weinig invloed. Tot nog toe is niets ongunstigs bekend.

Rogge was aanvankelijk zeer vast gestemd. De prijzen zijn te Chicago en te Winnipeg regelmatig gestegen, doch de vraag was niet bijzonder groot en dit is waarschijnlijk de oorzaak, dat op 4 dezer de termijnmarkt 1 d.c. per bushel terugliep. Europa gaat voort regelmatig rogge op te nemen, doch nog geen enkele maal hebben wij zeer groote zaken kunnen vermelden en ook de verschepingen van Noord-Amerika blijven van zeer matige afmetingen. Niettegenstaande verleden jaar Europa zeer veel grootere oogsten had dan dit jaar, is er dit seizoen nog wat minder rogge naar Europa verscheept dan een jaar geleden. De prijzen staan weliswaar veel hooger, en dit heeft ongetwijfeld tot gevolg gehad, dat de rogge bijna geheel voor broodgraan gebruikt wordt, waardoor er voor dit doel nauwelijks van een tekort kan gesproken worden. Wij herinneren eraan, dat een jaar geleden wegens de lage prijzen van rogge en de in verhouding hoogere prijzen voor voergranen, zeer veel rogge voor veevoer gebruikt werd.

Maïs. Het wordt eentoonig over de maïsmarkten te schrijven, daar de prijzen bijna van week tot week dezelfde zijn. Argentinië verraste wederom eens met zeer groote verschepingen, zoodat de totale wereldverschepingen naar Europa deze week 655.000 quarters bedroegen, tegen verleden jaar in de overeenkomstige week 180.000 quarters. Sedert 1 November zijn de verschepingen in vergelijking met een jaar geleden met ruim 50 pCt. toegenomen, hetgeen geheel aan den grooten Argentijnschen oogst is toe te schrijven, aangezien de verschepingen van dat land alleen met bijna 130 pCt. stegen. De andere landen droegen al heel weinig bij. Weliswaar is het aanbod van den Donau iets toegenomen, doch de meeste landen toonen voor deze maïssoort weinig belangstelling. Men is te veel gewend aan de Platamaïs, zoodat men voor Donaumaïs nauwelijks dezelfde prijzen kan bedingen. Een uitzondering hierop vormen de Skandinavische en de Noord-Duitsche markten, die ook in de afgelopen week een en ander van de Donaumaïs kochten. Ook zagen wij eenige verschepingen van deze maïssoort naar Noord-Afrika, terwijl Italië regelmatig voortgaat beperkte hoeveelheden op te nemen.

Intusschen wordt de Platamaïs hier nog steeds grif opgenomen, met dat gevolg, dat in bijna alle markten de prijzen voor spoedig leverbare Platamaïs eenigszins stegen. Een drietal betrekkelijk spoedig verwachte ladingen werden opgenomen, waarvan er twee naar Antwerpen gaan, terwijl van de derde de destinatie nog niet bekend is. Be-

Noteeringen.							Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.			
Data	Chicago			Buenos Aires			Soorten	4 April 1927	28 Maart 1927	6 April 1926
	Tarwe Mei	Maïs Mei	Haver Mei	Tarwe Mei	Maïs Mei	Lijnzaad Mei				
2 Apr.'27	135	72½	43⅞	11,15	5,95	14,65	Tarwe (Hardwinter II) .. 1	14,75	14,75	15,75
26 Mrt.'27	134¾	71⅞	43⅞	11,20	5,80	14,55	Rogge (No. 2 Western) .. 1	12,40	12,35	11,10
3 Apr.'26	156½	71⅞	40⅞	13,05	7,15	15,35	Maïs (La Plata) 2	167,—	164,—	178,—
2 Apr.'25	142⅞	98⅞	39	14,45	9,30	21,45	Gerst (48 lbs. malting) .. 2	230,—	221,—	187,—
2 Apr.'24	102¼	78⅞	46¾	10,45 ¹⁾	8,—	18,65 ¹⁾	Haver (Canada 3)..... 1	12,—	11,90	10,95
20 Juli '14	82	56⅞	36½	9,40	5,38	13,70	Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) .. 1	12,40	11,90	13,20
							Lijnzaad (La Plata) 2	352,—	354,—	331,—

1) per April.

1) per 100 KG. 2) per 2000 KG. 3) per 1960 KG.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	27 Mrt./2 Apr. 1927	Sedert 1 Jan. 1927	Overeenk. tijdvak 1926	27 Mrt./2 Apr. 1927	Sedert 1 Jan. 1927	Overeenk. tijdvak 1926	1927	1926
Tarwe.....	29.422	447.246	299.248	—	16.784	2.182	464.030	301.430
Rogge	100	64.919	44.543	—	—	—	64.919	44.543
Boekweit	82	6.812	6.683	—	67	140	6.879	6.823
Maïs	19.664	378.887	250.030	—	64.243	20.037	443.130	270.067
Gerst	5.358	124.497	92.905	450	2.499	2.386	126.996	95.291
Haver.....	4.337	40.782	40.431	—	1.030	1.995	41.812	42.426
Lijnzaad	1.189	48.767	52.068	—	48.841	58.991	97.608	111.059
Lijnkoek	5.367	49.116	75.222	—	—	—	49.116	75.222
Tarwemeel	373	33.996	15.134	2.325	11.058	2.720	45.054	17.854
Andere meelsoorten	564	5.194	3.362	—	—	—	5.194	3.362

halve nog een andere lading, waarvoor men nog geen destinatie opgegeven heeft, worden er op het oogenblik geen stoomende ladingen meer aangeboden. Ook voor de eerste afladingen van nieuwe Platamaïs was meer attentie en de prijzen liepen wat op. Eveneens werden hoogere prijzen betaald voor latere aflading, doch slechts voor zeer geringe quantiteiten en later liepen de prijzen wederom terug.

Gerst was bijna de geheele week zeer vast gestemd met goede vraag, vooral van Noord-Duitschland, doch ook van onze markt. De noteeringen te Winnipeg gingen dagelijks op, behoudens een kleine reactie p 4 April. Het is merkwaardig, dat voergerst zich op zoo'n hoog niveau handhaaft, gezien de lage prijzen voor maïs. Behalve Canadeesche soorten naar Noord-Duitschland, werd ook Platagerst regelmatig verhandeld en de verschepingen van dit land blijven ongewoon groot. De oogst is daar blijkbaar aanmerkelijk grooter dan normaal. Amerikaanse malting gerst werd hier slechts in zeer beperkte hoeveelheden verhandeld.

Haver was zeer prijshoudend met tamelijk goede vraag in de meeste landen. Later verminderde evenwel de vraag, vooral in de Engelsche markt. Behalve eenige kleine verschepingen van Noord-Amerikaansche haver naar Engeland, komt bijna alle haver van Argentinië, dat ook voor dit artikel de voorraadschaar van Europa is.

SUIKER.

Ook de afgelopen week waren de fluctuaties op de verschillende suikermarkten slechts gering.

In New York blijkt dit uit de volgende noteeringen:

	Sp. C.	Mei	Juli	Spt.	Dec.	Jan.	Mrt.
Slot voorafg. week	4.71	2.94	3.06	3.15	3.12	2.91	2.79
Opening verslagweek	4.71	2.91	3.03	3.13	3.11	2.91	2.78
Hoogste punt verslagweek	4.68	2.95	3.06	3.16	3.20	2.97	2.84
Slot verslagweek	4.68	2.91	3.02	3.12	3.15	2.93	2.80

De ontvangsten in de Atlantische havens der V. S. bedroegen deze week 51.000 tons, de versmeltingen 72.000 tons tegen 71.000 tons in 1926 en de voorraden 219.000 tons tegen 208.000 tons.

Cubasuiker werd verhandeld tot prijzen varierende tusschen 2,91 d.c. en 2,87½ d.c. c. & fr. New York.

De laatste Cuba-statistiek is als volgt:

	1927	1926	1925
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten tot 26 Mrt.	227.613	206.897	193.017
Totaalsedert 1 Jan.—26 Mrt.	2.188.252	2.327.680	2.366.803
Werkende fabrieken	172	175	183
Weekexport 26 Mrt.....	123.892	99.250	168.482
Totale export sedert 1 J.—26 M.	963.260	1.220.615	1.563.867
Totale voorraad 26 Mrt.	1.238.258	1.107.066	802.936

Zaterdag waren 15 fabrieken afgemalen.

Volgens Willett & Gray bedroeg de opbrengst tot ultimo Maart 3.240.000 tons tegen 3.158.000 tons verleden jaar. Waar de oogst dit jaar gelimiteerd werd op 4½ miljoen

tons tegen 4,9 miljoen verleden jaar, zal dus voor dit jaar nog een restant productie te verwachten zijn van 1.250.000 tons of ongeveer 500.000 tons minder dan verleden jaar op dit tijdstip nog moest binnenkomen.

De termijnmarkt in Londen kon de afgelopen week wat verbeteren, totdat tegen het einde prijzen weer afbrokelden en de markt als volgt sloot:

Oct. 1927	Sh. 15/11¼
Mei 1927	..	Sh. 17/3
Aug. " " "	"	17/6
Dec. " " "	" 15,6¾
Maart 1928	" 17/3

F. O. Licht meldt, dat het weer in Europa de afgelopen maand over het algemeen gunstig was. In de opstelling der cijfers voor zijne nieuwe raming van den bietoogst 1926/27 heeft hij eenige kleine wijzigingen gebracht, waardoor het totaal der productie van Europa gebracht wordt op 6.898.000 tons of ongeveer 50.000 tons meer dan zijne vorige raming.

Voor het met beetwortelen te beplanten areaal geeft Licht de volgende zeer voorloopige cijfers:

	1927/28	1926/27	1925/26
	Raming. Tons	Tons	Tons
Duitschland	390.000	373.561	372.542
Tsjecho-Slowakije	280.000	258.176	311.674
Oostenrijk	22.000	13.741	19.872
Hongarije	64.000	61.630	65.513
Frankrijk	236.000	218.970	214.300
België	70.000	61.755	72.478
Nederland	65.000	60.492	66.210
Denemarken	31.000	29.500	37.679
Zweden	36.500	5.000	40.312
Polen	185.000	184.000	174.185
Italië	110.000	85.000	52.000
Spanje	87.000	87.000	85.000
Rusland	584.000	492.000	482.000
Andere landen	218.000	183.920	123.460
Totaal	2.378.500	2.119.745	2.117.225

hetgeen een uitbreiding van het plantoppervlak zou teekenen met 12 pCt., vergeleken bij verleden jaar, indien men Rusland medetelt en van 10 pCt., zonder dit land mede te rekenen.

Op Java hield de markt zich goed en waren de noteeringen aan het slot:

Superieur ready April	f 11.50	per pic.
No. 16. " " "	" 11.87½	" pic.
Sup. Nieuwe oogst Mei	" 18.87	" 100 K.G.
" " " Juni	" 18.50	" 100 "

welke prijzen alle ongeveer f 0,25 beneden openingsnoteeringen lagen.

De voorloopige raming van den oogst op Java luidt als volgt:

Fabrieken bij de Visp. aangesloten	1.960.000 tons
waarvan 1.235.000 tons Superieur	
684.000 „ No. 16 & /hooger en	
No. 12/14	
41.000 „ andere soorten	
Niet aangesloten fabrieken	200.000 „
	<u>2.160.000 tons</u>

Hier te lande fluctueerden de prijzen op de termijnmarkt eenigszins en op gelijke wijze als te New York. Het slot was zeer kalm op de volgende noteeringen:

April f 20½ gedaan; Mei f 20½ aanbod; Aug. f 20½ gedaan; Dec. f 18¼ aanbod.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons.
Manchester, d.d. 23 Maart 1927.

De voornaamste gebeurtenis in de afgelopen week was wel de publicatie van het Amerikaanse Ginners Rapport op Maandag jl., dat het aantal geginde balen aangaf als zijnde 17.688.000 met een gemiddeld bruto gewicht van 506,3 lbs. Er ontstond eenige verwarring door een verdere toevoeging in dit Rapport nl. dat bijna een kwart miljoen balen nog geginde moesten worden, doch later bleek, dat deze extra hoeveelheid reeds in bovengenoemd cijfer begrepen was, zoodat het thans duidelijk is, dat de totaalooft iets minder dan achttien miljoen balen zal bedragen. Verder bericht de Amerikaanse regeering, dat vroegere officiele oogstschattingen aan juistheid hebben ingeboet, doordat de farmers ten gevolge van de lage opbrengstprijzen de katoen op de velden lieten liggen. Door deze lage schatting liepen prijzen eerst aanmerkelijk op, doch deze stijging is sindsdien weder verloren gegaan. Egyptische katoen heeft den loop van Amerikaanse gevolgd en er is slechts weinig verandering sinds de vorige week.

Spinners van Amerikaanse garens klagen over de afwezigheid van zaken en er is inderdaad geen enkele tak van den handel, welke op goede zaken in de afgelopen week kan bogen. Prijzen blijven echter vast en in sommige soorten is het zelfs moeilijk spoedige levering te verkrijgen. Voor Egyptische garens, speciaal getwijnde, begint wat meer belangstelling te komen, hoewel van een algemeene opleving nog geen sprake is. Enkele nummers worden nu ¼ d. hooger genoteerd dan verleden week en ondanks de algemeene slapte is men niet geneigd concessies toe te staan.

De toestand in de doekmarkt is in de afgelopen week slechts weinig veranderd. De prijsstijging van Amerikaanse katoen na de publicatie van het Final Ginnersbericht heeft wat meer vraag gebracht, hoewel koopers niet noodeloos verontrust zijn. Ofschoon er een goede vraag blijft bestaan, toonen koopers geen neiging op groote soabaal zaken te doen, zoodat er dan ook slechts weinig omgaat. Daar staat tegenover, dat het wel mogelijk is, dat de markt flauwer schijnt dan zij inderdaad is, daar verschillende fabriekanten berichten, dat zij voor een volle werkweek geboekt hebben, terwijl noteeringen over het algemeen geen neiging tot daling aantonen. China is natuurlijk geheel uit de markt, doch men is algemeen van meening, dat wanneer de huidige crisis voorbij is en er aan de momenteele wetteloosheid in Shanghai een einde is gekomen, er meer kans is op eenigszins stabielere toestanden in de naaste toekomst. Van Indië bestaat een goede vraag naar diverse soorten, doch de geboden prijzen zijn slecht. Voor de kleinere Oostersche markten gaat op bescheiden schaal wat om, doch geen enkele markt, met uitzondering misschien van het Continent, valt speciaal op. Prijzen zijn vast en condities onveranderd.

Manchester, d.d. 30 Maart 1927.

In de Amerikaanse katoenmarkt gaat weinig om. Prijzen zijn iets vaster geworden, ondanks den grooten oogst en de politieke onrust in het Verre Oosten, doch er wordt weinig gedaan en locoverkoopen te Liverpool bedroegen de vorige week slechts 31.000 balen. De verschepping van den oogst gaat geregeld door en ontvangsten in de havens zijn reeds meer dan drie miljoen balen grooter dan in het vorig seizoen, terwijl de totaal-uitvoer ca. twee miljoen balen meer bedraagt. In Egyptische katoen is weinig verandering gekomen en de berichten omtrent den nieuwen oogst luiden gunstig.

De Amerikaanse garenmarkt is bepaald kalm te noemen. De momenteele vraag naar alle soorten enkele en getwijnde garens beperkt zich tot kleine hoeveelheden. Spinners zijn niet tevreden over de wijze, waarop de bijzonderheden voor levering tegen contracten, welke reeds geruimen tijd geleden zijn afgesloten, binnenkomen. De onlangs gestichte Cotton Yarn Association Ltd. volgt nauwkeurig de positie van spinners en gaf jl. Maandag een

circulaire uit, waarin de aandacht van spinners gevestigd werd op de verminderde vraag naar levering. De Association heeft spinners van Amerikaansche garens gevraagd de geheele productie de volgende week en ook Paaschmaandag stop te zetten, ten einde elke neiging tot daling van prijzen tegen te gaan. Hoewel de organisatie nog niet ingewerkt is, kan zij thans reeds aan belanghebbenden de verzekering geven, dat zij in haar politiek verschil maakt tusschen de secties, die goed van orders voorzien zijn en die, welke niet voldoende werk hebben. Men zou wel zeggen, dat onder de huidige omstandigheden de momenteele flauwere stemming wel tot na Paschen zal blijven voortduren. De vraag naar Egyptische soorten, zoowel twist als weft, is ook gering. In getwijnde garens schijnen hier en daar enkele flinke posten te zijn afgesloten, doch over het algemeen gaat er weinig om, hoewel prijzen onveranderd zijn.

Er is practisch geen verandering in de doekmarkt, welke vrijwel overeenkomt met de katoen- en garenmarkten, als boven vermeld. Prijzen zijn vast en kunnen zich handhaven en hoewel er een goede vraag van alle markten bestaat, gaat er in diverse soorten slechts weinig om. De Oostersche markten (India, De Straits en Hongkong) toonen alle belangstelling en leveren elk hun aandeel in de vraag, doch zijn weinig verlangend op de huidige verhoogde Manchesterprijzen te opereeren, zoodat zaken van beteekenis dan ook niet tot stand komen en zoowel koopers als verkoopers hun tijd afwachten en verdere ontwikkelingen gadeslaan.

23 Mrt. 30 Mrt.	Oost. koersen. 22 Mrt. 29 Mrt.
Liverpoolnoteeringen.	T.T. op Br.-Indië 1/5½ 1/5½
F.G.F. Sakellaridis 13,35 13,35	T.T. op Hongkong 1/11½ 1/11½
G.F. No. 1 Oomra.. 5,70 6,—	T.T. op Shanghai 2/5½ 2/5½

KOFFIE.

De toestand aan de koffiemarkt bleef ook in de afgelopen week zonder verandering. De aanbiedingen uit de productielanden ondergingen hier en daar slechts zeer kleine wijzigingen en bleven zelfs in de meeste gevallen geheel onveranderd. Dit geldt zoowel voor Brazilië als voor Nederlandsch-Indië en voor de verschillende Centraal-Amerikaansche landen, doch afladingszaken van beteekenis kwamen niet tot stand. Aan de termijnmarkt ten onzent bleven de noteeringen van het Santos-contract de geheele week ongewijzigd; die van het Gemengd contract zakten na eene kleine stijging in het begin wederom iets in en sluiten slechts eene fractie lager dan een week geleden.

Aan de loco-markt bleef de vraag beperkt tot zaken voor directe behoefte.

Een op 1 dezer uit Brazilië afgezonden telegram bracht de mededeeling, dat de dageliksche aanvoeren uit het binnenland van Sao Paulo naar de haven van Santos vanaf 5 April gebracht zullen worden van 30.000 balen (waarop zij gedurende de maand Maart waren gelimiteerd) op 36.000 balen, welk cijfer in overeenstemming is met den uitvoer gedurende de maand Maart.

Volgens een dezer dagen verschenen Statistiek van de Firma G. Duuring & Zoon te Rotterdam, is in Maart de aanvoer geweest als volgt:

	1927	1926	1925
	bn.	bn.	bn.
in Europa	1.048.000	1.054.000	941.000
„ Ver. Staten van Amerika	799.000	965.000	974.000
Totaal	1.847.000	2.019.000	1.915.000

De Aanvoeren in Europa en in Amerika tezamen gedurende de eerste drie maanden van het jaar bedroegen 5.311.000 balen tegen 5.442.000 balen in 1926 en 4.963.000 balen in 1925.

De Afleveringen in Maart waren:

	1927	1926	1925
	bn.	bn.	bn.
in Europa	959.000	876.000	834.000
„ Ver. Staten van Amerika	937.000	1.020.000	738.000
Totaal	1.896.000	1.896.000	1.572.000

De Afleveringen in Europa en in Amerika tezamen gedurende de eerste drie maanden van het jaar waren 5.427.000 balen tegen 5.622.000 balen in 1926 en 4.619.000 balen in 1925.

Vanaf 1 Juli tot 31 Maart waren de Aanvoeren in Europa en in Amerika tezamen dit seizoen 15.574.000 balen tegen 15.662.000 balen in 1925/26 en 15.119.000 balen in 1924/25; terwijl de Afleveringen bedroegen 15.436.000 balen tegen 15.719.000 balen in 1925/26 en 15.005.000 balen in 1924/25.

De zichtbare voorraad was op 1 dezer in Europa 1.594.000 balen tegen 1.505.000 balen op 1 Maart. In Amerika bedroeg hij 765.000 balen tegen 903.000 balen op 1 Maart. In

Europa en in Amerika tezamen was de zichtbare voorraad dus op 1 dezer 2.359.000 balen tegen 2.408.000 balen op 1 Maart. Hij bedroeg op 1 April 1926 2.344.000 balen en op 1 April 1925 2.567.000 balen.

De zichtbare wereldvoorraad was op 1 April 1927 4.558.000 balen tegen 4.621.000 balen op 1 Maart en 4.786.000 balen verleden jaar (in deze cijfers zijn niet begrepen de voorraden in het binnenland van Sao Paulo, waarvan het cijfer van 1 April 1927 nog niet bekend is, doch die op 1 Maart 1927 bedroegen 4.624.000 balen en op 1 April 1926 3.902.000 balen).

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping zijn thans ongeveer 79/- a 80/- per cwt. en van dito Prime ongeveer 82/- a 83/-, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, bedragen 71/3 a 71/6.

Van Robusta op aflading van Nederlandsch-Indië zijn de prijzen in de eerste hand op het oogenblik:

Palmenbang Robusta, April/Mei verscheping, 37 1/2 ct.; Palmenbang Robusta, Oct/Dec. verscheping, 32 ct.; Mandheling Robusta, Mei/Juni verscheping, 38 1/2 ct., alles per 1/2 KG., oif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

De officieele loco-noteringen bleven onveranderd 55 ct. per 1/2 KG. voor Superior Santos-en 48 ct. voor Robusta.

De noteringen aan de Rotterdamse termijnmarkt waren aan de ochtend-call als volgt:

	Santos-contract basis Good				Gemengd Contract basis Santos Good			
	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.
5 April	43	41	39 1/2	—	42 1/8	38 1/2	35 3/8	34 1/2
29 Maart	43	41	39 1/2	—	42 1/8	38 1/8	36 1/4	35
22 "	43	41	39 1/2	—	42 1/8	38 1/4	36	—
15 "	42 3/8	40 1/2	39 1/2	—	41 7/8	38 1/2	35 7/8	—

De slot-noteringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Mei	Sept.	Dec.	Maart
4 April	\$ 13,76	\$ 12,—	\$ 11,50	\$ 11,24
28 Mrt.	" 14,10	" 12,13	" 11,60	" 11,30
21 "	" 13,89	" 12,08	" 11,62	" —,—
14 "	" 13,90	" 12,14	" 11,80	" —,—

Rotterdam, 5 April 1927.

THEE.

De markt verkeerde in de afgelopen week in een vrij vaste stemming en de gemiddelde prijzen konden ruim een 1/4 d. per lbs. oploopen. Het waren voornamelijk de goede, middensoorten en de betere kwaliteiten, die een belangrijk hooger prijsavans konden boeken, doch ook de ordinaire soorten konden hier en daar beteren prijs bedingen.

De afleveringen voor invoer in Londen bleven groot en de eerste vier weken van Maart hebben afleveringen te zien gegeven, die ruim 10 miljoen lbs. hooger waren dan die over hetzelfde tijdvak van verleden jaar.

De „Indian Tea Association” deelt mede, dat een verbeterde oogstraming voor 1926 een totaal cijfer aangeeft van 340 miljoen lbs., in plaats van de aanvankelijk geraamde 345 1/2 miljoen lbs.

Deze oogst was einde Maart, voor zoover het de ondernemingen betreft, vrijwel geheel tot verscheping gebracht.

De aanvoeren van het Thee-Etablissement bedroegen in de afgelopen maand 28.485 kisten, tegenover 28.138 kisten over de overeenkomstige maand van verleden jaar, waar tegenover afleveringen stonden van 31.403 en in 1926 19.910 kisten, zoodat de afleveringen de aanvoeren met 3000 kisten hebben overtroffen en de voorraden in entrepôt zijn teruggehoopen van 93.783 op ulto. Februari tot 90.864 kisten op ulto. Maart.

Amsterdam, 4 April.

COPRA.

In de prijzen kwam gedurende de afgelopen week weinig verandering.

Indië verkooft regelmatig kleine partijen, terwijl de Hollandse fabrieken wel het een en ander opnemen.

De slotnoteringen zijn:

Nederl.-Indische fms., stoomend	f 31 1/2
" " " Mrt./Apr. afl.	" 31 1/2
" " " Apr./Mei "	" 31 1/2
" " " Mei/Juni "	" 31 1/2

VRACHTENMARKT.

De Noord-Amerikaansche graanvrachtenmarkt was de afgelopen week kalm, doch vast. Er werd een flink aantal orders gecirculeerd van Montreal voor Mei belading, doch bevrachters zijn niet gepresseerd en de vrachten blijven onveranderd. In hoofdzaak werd bevracht naar het Continent op basis van 15 1/2 cents per 100 lbs. zwaar graan naar Antwerpen/Rotterdam optie Hamburg/Bremen tegen 16 a 16 1/2 cents. Naar Rotterdam direct is een handige Meiboot bevracht tegen 15 cents zwaar graan. Van de Northern Range en de Golf van Mexico ging niets om.

De suikervrachtenmarkt van West-Indië was zeer kalm, hetgeen hoofdzakelijk een gevolg is van de moeilijkheden met de prijzen. De vrachten zijn zwakker geworden; de eenige bevrachting is een 7000 tonner per 1/15 April van Cuba naar U.K./Continent tegen 21/-, Cuba/Hongkong betaalde 33/9 per Mei.

De North Pacific bleef uiterst kalm. Slechts één bevrachting kwam tot stand, nl. een 7800 tonner van Prince Rupert naar U.K./Continent tegen 35/6, April.

De markt van de La Plata opende zeer kalm. Gedurende de laatste 2 dagen nam de vraag echter flink toe en de vrachten zijn iets beter geworden. Naar April/Mei tonnage was hoofdzakelijk vraag; April betaald tot 28/- van boven La Plata havens naar U.K./Continent en Mei 27/6. Per Juni wordt 25/6 en Juli 25/- in uitzicht gesteld. Een groot aantal booten werd bevracht van Bahia Blanca; groote booten hebben tot 26/9 voor April en 25/6 voor Mei bedongen.

Naar ruimte voor salpeter van Chili was niet veel vraag, speciaal niet voor z.g. „strings” voor het nieuwe seizoen. Er was een flinke vraag naar ruimte per Juni (niet vertrekken van de laadhaven, vóór 16 Juni) naar het Continent, en voor deze positie is 2000 tons Hollandsche ruimte bevracht naar Duinkerken/Hamburg range tegen 25/6. Dit cijfer kan misschien worden herhaald, doch er is niet veel ruimte beschikbaar. De eenige order voor een volle lading is per Juni/Juli, doch reeders toonen hiervoor geen interesse onder 32/6.

De Oostelijke afdelingen kenmerkten zich weder door algemeene levenloosheid. Voor de eerste drie maanden is de tonnage zeer schaarsch, zoodat de vrachten nog steeds op peil blijven. Van Wladiwostock is per Juni een lading boonen bevracht op basis van 30/- naar Rotterdam/Hamburg met vele opties. Australië was zeer kalm en verschaftte bijna geen vraag. Per Mei wordt 38/9 gevraagd door reeders van West-Australië naar de Middellandsche Zee/U.K./Continent, doch bevrachters willen dit niet betalen.

De Donau was levendig. Verscheidene booten zijn bevracht tegen 16/6 tot 17/- naar Antwerpen/Hamburg range; naar Denemarken direct werd 20/- gedaan, 3 loshavens. De Zwarte Zee bleef levenloos en er zijn geen bevrachtingen te vermelden.

Ook de Middellandsche Zee was levendig. Er vond een flink aantal bevrachtingen plaats, doch de vrachten vertoonden nagenoeg geen verandering. De voornaamste ertsbevrachtingen zijn: La Goulette/Tyne Dock 7/3, Les Falaises/Rotterdam 6/3, 6/- en 5/9, Hornillo Bay/Rotterdam 5/4 1/2, Larmes/Rotterdam 8/1 1/2. Fosfaat was kalm. Van Sfax naar Rouaan is 6/6 betaald en naar Ghent 6/-.

Van de Golf van Biscaye is in hoofdzaak vraag naar U.K. en de vrachten bleven goed gehandhaafd. Er werd o.m. betaald: Bilbao/Rotterdam 6/6, Middlesbrough 7/6.

De uitgaande kolenvrachten van Engeland zijn iets gezakt. De vraag was hoofdzakelijk naar de Oostelijke Middellandsche Zee havens. Er werd o.m. betaald van Wales: Rouaan 4/-, Alexandrië 12/3, Port Said 12/6, Buenos Aires 13/-, Montreal 7/- en van de Oostkust: Stockholm 4/10 1/2, Rotterdam 3/9, Rouaan 3/9, Alexandrië 12/9, Santos 13/-.

RIJNVAART.

Week van 27 Maart t/m. 2 April 1927.

De aanvoeren van zeezijde, hoofdzakelijk erts, waren tamelijk levendig.

Bij voldoende aanbieding van leege scheepsruimte bleven de vrachten onveranderd.

De ertsvracht bedroeg gemiddeld f 0,40 a f 0,50 met resp. 1/2 en 1/2 lostijd.

Naar den Bovenrijn was tamelijk veel vraag. Voor ruwe producten werd betaald f 0,80 a f 0,90 per last met verkorten lostijd.

Het sleeploon varieerde tusschen 30 en 35 cts. tarief.

De waterstand bleef gunstig.

In de Ruhrhavens ging niet veel om. De vrachtenmarkt bleef onveranderd.